

Vuoropuhelua ja vaikuttamista

Etnisten suhteiden neuvottelukunnan
toimikauden 2016–2020 arviointi

Oikeusministeriön julkaisuja, Selvityksiä ja ohjeita 2019:48

Vuoropuhelua ja vaikuttamista

Etnisten suhteiden neuvottelukunnan toimikauden 2016–2020 arviointi

Oikeusministeriö

ISBN: 978-952-259-793-9

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2019

Kuvailulehti

Julkaisija	Oikeusministeriö	13.12.2019	
Tekijät	Ekholm, Elina, Tuokkola, Kati & Huttunen, Hannu-Pekka		
Julkaisun nimi	Vuoropuhelua ja vaikuttamista – Etnisten suhteiden neuvottelukunnan toimikauden 2016–2020 vaikuttavuuden arviointi		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Oikeusministeriön julkaisuja, Selvityksiä ja ohjeita 2019:48		
Diaari/hankenumero	OM 12/021/2016	Teema	Selvityksiä ja ohjeita
ISBN PDF	978-952-259-793-9	ISSN PDF	2490-0990
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-793-9		
Sivumäärä	48	Kieli	suomi
Asiasanat	Etniset suhteet, vuoropuhelu, vaikuttavuus		
Tiivistelmä	<p>Etnisten suhteiden neuvottelukunnan (ETNO) toimikauden 2016–2010 arvioinnissa tarkastellaan ETNON tarkoitusta ja tehtäviä, työmuotoja, jäsenten ja heidän taustayhteisöjensä roolia, toimikauden onnistumisia ja haasteita sekä odotuksia jatkolle. Aineisto koostuu kyselyvastauksista (n=71), haastatteluista (n=9), arviointityöpajakeskusteluista sekä dokumenttiaineistosta.</p> <p>ETNO on erityisesti onnistunut vuorovaikutusareenana ja yhteistyön lisääjänä. Alue-ETNOjen toiminta on tällä kaudella suuntautunut itseohjautuvaan ja osallistavaan suuntaan, mitä pidettiin hyvänä. Tähän on myötävaikuttanut rahoituksen kohdentaminen pienhankkeille. ETNO Foorumi koettiin tarpeelliseksi ja toivottiin, että se järjestetään kerran vuodessa vaihdellen joko avoimena kaikille tai vain jäsenille. ETNON isoimmat haasteet puolestaan liittyvät sen toiminnan laajuuteen ja tästä johtuviin erilaisiin tulkintoihin ETNON perustehtävästä. Jäsenet toivoivat ETNON toimintaan laajempaa maahanmuuttajien edustusta sekä parempia yhteyksiä poliittisiin päättäjiin.</p> <p>Kehittämisehdotuksina esitetään, että uuden toimikauden alussa toteutetaan aloituskeskustelu ETNON tarkoituksesta ja tehtävistä, käynnistetään valtakunnallisen ETNON ja alue-ETNOjen tiiviimpi yhteistyö, tarkistetaan jäsenistön lukumäärä ja edustavuus, jatketaan itseohjautuvuutta tukevia työskentelytapoja, valitaan yksi kantava teema toimikaudelle, palkataan tiedottaja, seurataan ETNON lausuntojen ja kannanottojen vaikuttavuutta sekä tehdään esitys etnisiä suhteita koskevasta pitkittäistutkimuksesta.</p>		
Kustantaja	Oikeusministeriö		
Julkaisun jakaja/myynti	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: vnjulkaisumyynti.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Justitieministeriet	13.12.2019
Författare	Ekholm, Elina, Tuokkola, Kati & Huttunen, Hannu-Pekka	
Publikationens titel	Dialog och påverkan – Utvärdering av effekterna av delegationen för etniska relationer mandatperiod 2016–2020	
Publikationsseriens namn och nummer	Justitieministeriets publikationer, Utredningar och anvisningar 2019:48	
Diarie-/ projektnummer	OM 12/021/2016	Tema Utredningar och anvisningar
ISBN PDF	978-952-259-793-9	ISSN PDF 2490-0990
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-793-9	
Sidantal	48	Språk finska
Nyckelord	Etniska relationer, dialog, verkningsfullhet	
Referat	<p>I utvärderingen av mandatperioden 2016–2020 för delegationen för etniska relationer (ETNO) granskas ETNO:s mål och uppgifter, arbetsformer, medlemmarnas och deras bakgrundsorganisationers roll, framgångar och utmaningar under mandatperioden samt framtidsförväntningarna. Materialet består av svar på enkäten (n=71), intervjuer (n=9), diskussioner i utvärderingsworkshoppar samt dokumentmaterial.</p> <p>ETNO:s framgångar gäller i synnerhet dess roll som en samarbetsarena och att det har bidragit till att öka samarbetet. Den regionala ETNO-verksamheten har under denna period utvecklats i en självstyrande och inkluderande riktning, vilket ansågs vara bra. En av förutsättningarna för detta har varit att finansieringen har riktats till små projekt. Man ansåg att ETNO-forumet uppfyller ett verkligt behov och man önskade att det ordnas en gång om året antingen som ett öppet forum för alla eller som ett forum endast för medlemmarna. De största utmaningarna för ETNO gäller verksamhetens omfattning och de olika uppfattningarna om hur ETNO:s uppgifter borde prioriteras. Medlemmarna önskade en bredare representation av invandrare i ETNO:s verksamhet och bättre samarbete med politiska beslutsfattare.</p> <p>Som ett utvecklingsförslag föreslås det att man i början av den nya mandatperioden ska inleda en diskussion om ETNO:s mål och uppgifter, öka samarbetet mellan de riksomfattande och regionala ETNO-aktörerna, se över antalet medlemmar och deras representativitet, fortsätta arbetet i syfte att främja självstyrandet, välja ett bärande tema för mandatperioden, anställa en informatör, följa effekterna av ETNO:s utlåtanden och ställningstaganden samt lägga fram ett förslag till en långsiktig undersökning om etniska relationer.</p>	
Förläggare	Justitieministeriet	
Distribution/ beställningar	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: vnjulkaisumyynti.fi	

Description sheet

Published by	Ministry of Justice, Finland		13 December 2019
Authors	Ekholm, Elina, Tuokkola, Kati & Huttunen, Hannu-Pekka		
Title of publication	Dialogue and influence – Assessment of the effectiveness of the Advisory Board for Ethnic Relations tenure 2016–2020		
Series and publication number	Publications of the Ministry of Justice, Reports and guidelines 2019:48		
Register number	OM 12/021/2016	Subject	Reports and guidelines
ISBN PDF	978-952-259-793-9	ISSN (PDF)	2490-0990
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-793-9		
Pages	48	Language	Finnish
Keywords	ethnic relations, dialogue, effectiveness		
<p>Abstract</p> <p>This report assesses the tenure 2016–2020 of the Advisory Board for Ethnic Relations (ETNO) and examines the mission and tasks of ETNO, its work methods, the role of its members and their background communities, the successes and challenges during the tenure, and the expectations for the further work of the Advisory Board. The assessment is based on survey responses (n=71), interviews (n=9), discussions at assessment workshops, and relevant documents.</p> <p>ETNO has had a particularly successful role as a forum for interaction and a channel for enhanced cooperation. During this tenure, the activities of the regional advisory boards for ethnic relations have been more self-directed and participatory than before, which was considered a positive development. The fact that funding was allocated to small projects during the term has contributed to this development. The ETNO Forum was considered necessary and people hoped it would in future be organised once a year, every other year as an event open to the public and every other year as a members-only event. The greatest challenges faced by ETNO relate to the scope of its activities and the resulting different interpretations of its basic task. Members called for a greater representation of immigrants in ETNO's activities and better contacts with political decision-makers.</p> <p>The proposals for further development include conducting a discussion on the mission and tasks of ETNO at the beginning of the next term, launch of closer cooperation between the national ETNO and the regional ETNOs, a review of the number and representativeness of members, continued use of work methods that support self-direction, selection of one primary theme for the next term of office, recruitment of an information officer, monitoring of the effectiveness of ETNO's statements and opinions, and making a proposal for a longitudinal study on ethnic relations.</p>			
Publisher	Ministry of Justice, Finland		
Distributed by/ Publication sales	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: vnjulkaisumyynti.fi		

Sisältö

1	Taustaa	9
2	Aineistot ja menetelmät.....	11
3	ETNO:n tarkoitus ja tehtävät	14
4	ETNO:n työmuodot.....	17
5	Taustayhteisön merkitys.....	23
6	Onnistumisia	27
7	Haasteita	35
8	Tuleva toimikausi.....	41
9	Johtopäätökset ja suositukset	46

1 Taustaa

Neuvottelukunta on jotakin erityistä tarkoitusta varten asetettu, asioita valmisteleva ja neuvoa antava monijäseninen elin. Neuvottelukuntainstituutiota käytetään erityisesti julkisyhteisöissä asiantuntijoiden, instituutioiden ja kansalaisten välisinä keskustelu- ja neuvottelufoorumeina. Neuvottelukunnille voidaan tehtävänannosta riippuen antaa tehtäväksi myös laaja-alaista valmistelu- ja vaikuttamistyötä eri tahojen kanssa.

Neuvottelukunta asetetaan usein tietyille, varsin selvästi etukäteen rajatulle tehtävänkuvaukselle, tarkasti määrätyille kokoonpanolle ja täsmällisesti sovituksi määräajaksi. Kansalaisjärjestöille on tavallisesti varattu oikeus tehdä ehdotuksia neuvottelukunnan kokoonpanoon. Neuvottelukunnat toimivat usein asianomaisen ministeriön yhteydessä. Valtion asettamille neuvottelukunnille saatetaan antaa tehtäväksi myös erilaisten poliittisten ohjelmien toteutumisen seuraaminen ja vuosittainen arviointi valtioneuvostolle ja asianomaisille ministeriöille. Neuvottelukunnat voivat antaa oman lausuntonsa ministeriössä valmistelussa olevista, neuvottelukunnan toimenkuvaan määritellyistä asioista.

Eduskunnan eri valiokunnat käyttävät myös toisinaan valtioneuvoston ja ministeriöiden asettamien neuvottelukuntien asiantuntemusta lausunnonantajina. Neuvottelukunta voi pyrkiä nostamaan asioita yleiseen keskusteluun myös antamalla omia kannanottoja eri aiheista ja laatimalla toimintaohjelmia. Neuvottelukunnilla voi olla lisäksi omaa tutkimus-, hanke- tai julkaisutoimintaa sekä muuta viestintää.

Etnisten suhteiden neuvottelukunta (ETNO) on valtioneuvoston asettama maahanmuuttajien ja etnisten vähemmistöjen, viranomaisten, poliittisten puolueiden ja kansalaisjärjestöjen välisen vuoropuhelun edistämistä varten asetettu neuvottelukunta. ETNO on ainoa julkishallinnossa oleva valtakunnallisen osallistumisen ja vaikuttamisen väylä maahanmuuttajille sekä etnisille ja uskonnollisille vähemmistöille.

ETNON tehtävät ovat:

1. edistää vuoropuhelua ja yhteistyötä maahanmuuttajien, etnisten vähemmistöjen, viranomaisten, poliittisten puolueiden ja kansalaisjärjestöjen välillä;
2. seurata etnisten suhteiden kehittymistä yhteiskunnassa ja tehdä aloitteita maahanmuuttajien ja etnisten vähemmistöjen osallistumisen ja vaikuttamisen edistämiseksi, näiden ryhmien henkilökohtaisen turvallisuudentunteen parantamiseksi ja eri väestöryhmien välisen myönteisen asenneilmapiirin kehittämiseksi;
3. toimia asiantuntijaelimenä antamalla lausuntoja sekä tekemällä esityksiä ja aloitteita maahanmuutto-, kotouttamis- ja yhdenvertaisuuspolitiikan eri osa-alueiden kehittämiseksi;
4. tehdä aloitteita etnisiä suhteita koskeviksi selvitys- ja kehittämiss Hankkeiksi sekä osallistua niihin;
5. tiedottaa etnisten suhteiden kehittymisestä sekä tehdä tunnetuksi monimuotoisen yhteiskunnan etuja¹.

ETNON muodostavat valtakunnallinen ETNO ja seitsemän alueellista etnisten suhteiden neuvottelukuntaa (alue-ETNOa). Valtakunnalliseen ETNOon kuuluu 43 jäsentä, joilla kaikilla on varajäsen. Alue-ETNOihin kuuluu asetuksen mukaan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä 10–14 jäsentä, joilla on henkilökohtaiset varajäsenet. Asetuksen mukaan maahanmuuttajien tai etnisten vähemmistöjen edustajia tulee olla vähintään puolet jäsenistä.

Valtioneuvosto on asettanut etnisten suhteiden neuvottelukunnan vuosille 2016–2020. Tässä raportissa arvioidaan ETNON toimintaa vuosilta 2016–2019. Raportti etenee siten, että aluksi esitellään arviointiaineisto ja -menetelmät. Tämän jälkeen analysoidaan jäsenistön käsityksiä ETNON roolista ja tehtävistä. Seuraavaksi tarkastellaan arvioita ETNON eri työmuodoista sekä pohditaan jäsenten ja heidän taustayhteisönsä roolia ETNON työssä sekä esitellään ETNON onnistumisia ja haasteita. Sitten kerrotaan toiveista tulevalle toimikaudelle. Lopussa esitetään yleisarvio ETNOSTA sekä johtopäätökset ja suositukset.

Arviointiraportin ovat laatineet VTT Elina Ekholm, YTM Kati Tuokkola ja FM Hannu-Pekka Huttunen. Tekijät kiittävät lämpimästi kaikkia kyselyyn vastanneita ja haastatteluun osallistuneita heidän panoksestaan ETNON kehittämiseksi sekä ETNON sihteeristöä hyvästä arviointiyhteistyöstä.

¹ Valtioneuvoston asetus etnisten suhteiden neuvottelunasta 771/2015

2 Aineistot ja menetelmät

Arvioinnissa etsitään vastausta siihen, onko toiminta ollut tuloksellista ja tuonut ratkaisua niihin asioihin, joita varten työtä on tehty. Toimintaa tarkastellaan yleensä sen tuloksellisuuden, vaikuttavuuden, kustannustehokkuuden, hyvien käytäntöjen luomisen sekä tulosten siirrettävyyden tai juurruttamisen näkökulmasta. Toisaalta epäonnistuminenkin jossain tavoitteessa tai toiminnossa voi käännyä hyödyksi, jos voidaan osoittaa, että asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaankin erilaisia toimenpiteitä.

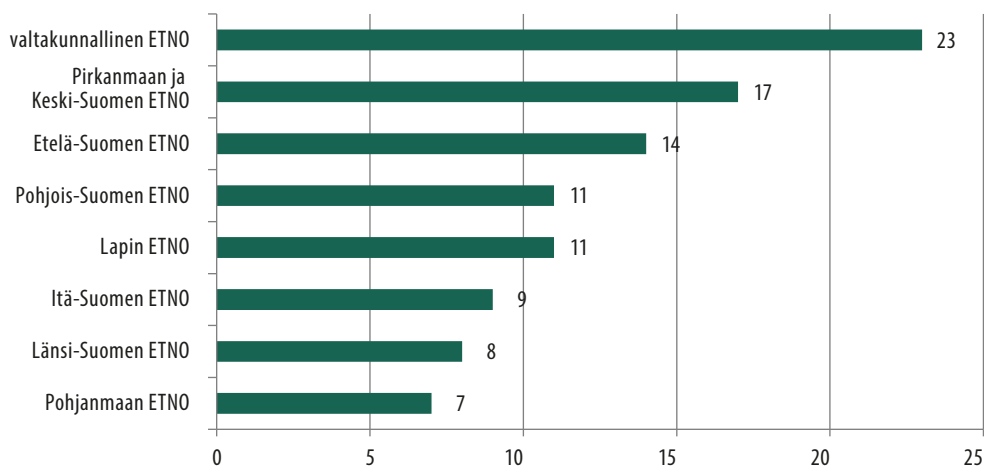
Neuvottelukunnan kohdalla voidaan kysyä, onko työ vastannut niihin tarpeisiin, joita varten neuvottelukunta on perustettu. ETNON asetuksessa mainitut tehtävät ovat hyvin laajat ja vaikeasti mitattavissa. Tässä arvioinnissa on ETNON eri toimintamuotojen hyödyllisyyden tarkastelun lisäksi läpäisevänä teemana omistajuus. ETNO on jäseniensä summa, joten arvioinnissa tuloksellisuutta tarkastellaan ETNOlaisten ja heidän taustayhteisöidensä oman toiminnan kautta ja pyritään löytämään sellaisia kehittämissuhteita, jotka tukisivat jäsenten aktiivista roolia myös seuraavalla kaudella.

Arvioinnissa keskityttiin tilaajan kanssa käytyjen keskustelujen tuloksena viiteen teemaan:

- Mikä on ETNON tarkoitus ja tärkeimmät tehtävät?
- Miten toimivia ja tuloksekkaita ETNON eri työmuodot ovat olleet?
- Millainen jäsenten ja heidän taustayhteisöjensä rooli on ollut ETNON työssä?
- Mitkä ovat olleet kuluneen kauden parhaat onnistumiset ja suurimmat haasteet?
- Millaisia toiveita ja odotuksia kohdistuu tulevaan toimikauteen?

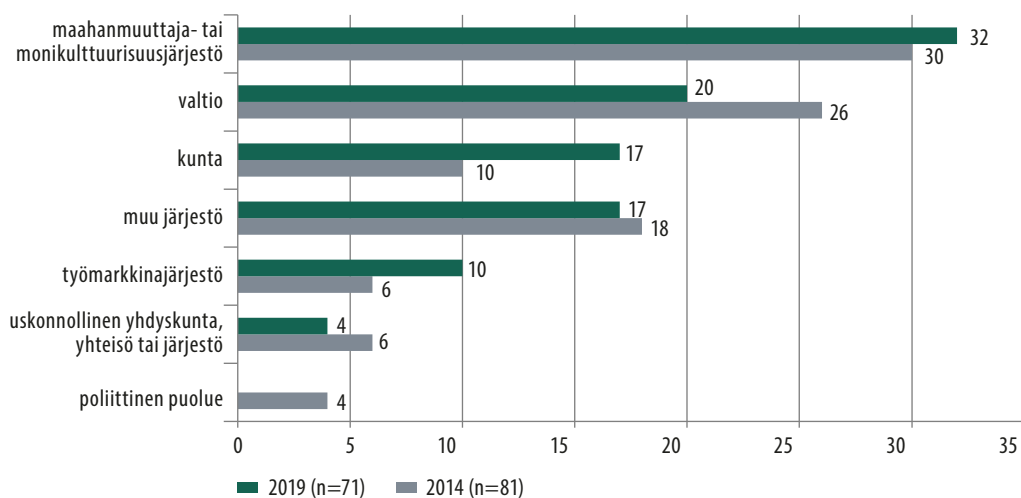
Arviointiaineisto määriteltiin tilaajan toiveiden mukaan ja sitä osin rajoitti käytettävissä oleva arviointiresurssi. Aineisto koostuu sähköisestä kyselystä, syventävistä asiantuntija-haastatteluista, alue-ETNOja käsittelevästä arviointityöpajasta sekä Oikeus kuuluu joukkoon -ETNO Foorumin 2019 työkirjoista ja työryhmien tuotoksista.

Sähköinen Webropol-kysely lähetettiin elokuun lopussa ETNO:n varsinaisille ja varajäsenille (285). Myöhemmin lähetettiin kolme muistutuskyselyä ja vastausaikaa pidennettiin viikolla. Kyselyyn vastasi 71 henkilöä, joten vastausprosentti on 25 %. Kaikista vastaajista reilu viidennes (23 %) kuuluu valtakunnalliseen ETNOon.

Kuvio 1. Kyselyyn vastanneiden jakautuminen edustamansa ETNO:n suhteen, % (n=71)

Vastaajista valtaosa oli varsinaisia jäseniä (80 %), varajäseniä oli viidennes (20 %). Alla olevassa kuviossa on verrattu tämän ja edellisen kauden arvioinnin kyselyvastaajien taustayhteisöä. Nyt suhteessa useampi edusti maahanmuuttaja- tai monikulttuurisuusjärjestöä. Edellisessä kyselyssä oli suhteessa enemmän valtiota edustavia vastaajia kuin tämän vuoden kyselyssä. Edellisessä arvioinnissa kyselyvastaajiksi saatiin myös poliittisia puolueita edustavia jäseniä, nyt kukaan heistä ei vastannut.

Kuvio 2. Vastaajien taustayhteisö, %

Arviointiaineiston toisena osana oli 9 syventävää asiantuntijahaastattelua. Haastateltavat valittiin ETNO:n sihteeristön ja arvioijan yhteistyönä. Haastateltaviin kuului järjestöjen sekä valtion ja kunnan virkamiehiä. Haastateltaviksi pyrittiin saamaan myös poliittisten puolueiden edustajia, mutta haastateltavien kiireisestä aikataulusta johtuen haastatteluaikoja ei pystytty sopimaan.

Haastatteluissa käsiteltiin samoja teemoja kuin sähköpostikyselyssä, mutta niitä syvennettiin kunkin haastateltavan työn ja ETNO-kokemuksen näkökulmasta. Haastatteluista kuusi tehtiin kasvokkain ja neljä puhelimitse. Haastattelut kestivät keskimäärin tunnin.

ETNO:n aluekoordinaattoreille (7 henkilöä) järjestettiin arviointikeskustelu syyskuussa koordinaattorien työkokouksen yhteydessä. Arviointityöpajassa käytiin keskustelua kulu-
neen kauden merkittävimmistä onnistumisista, haasteista ja niihin johtaneista tekijöistä sekä tärkeimmistä tavoitteista seuraavalle kaudelle.

Dokumenttiaineisto koostui Oikeus kuuluu joukkoon -ETNO Foorumin työkirjoista (29 kpl), työryhmien fläppipapereihin kirjatusta lopputuotoksista sekä Foorumin loppuraportista. Lisäksi ETNO:n sihteeristön kanssa käytiin koko arvioinnin ajan tiivistä keskustelua. Yhteisiä työkokouksia pidettiin kaikkiaan neljä kertaa.

Aineiston tarkastelussa käytettiin sisällönanalyysiä, jossa aineistoa kiteyttämällä etsitään yhtäläisyyksiä ja eroja. Analyysissä keskityttiin tuomaan esiin niitä seikkoja, joihin vastaajat ovat eniten kiinnittäneet huomiota. Haastateltavat olivat kukin vahvoja oman alansa asiantuntijoita, joiden näkemykset erosivat joidenkin teemojen osalta huomattavastikin toisistaan. Aineistosta on poimittu myös yksittäisiä mielipiteitä, jos niiden on arvioitu vievän eteenpäin ETNO:n kehittämistyötä. Tällöin tekstissä on pyritty ilmaisemaan, että kyseessä on yksi näkemys, joka ei välttämättä edusta aineiston valtavirtaa.

Numeeriset vastaukset esitetään suorina jakaumina. Osa vastauksista myös ristiintaulukoi-
ttiin vastaajan taustatietojen mukaan. Tässä raportissa esiintyneet sitaatit ovat peräisin sekä haastatteluista että sähköisen kyselyn avovastauksista.

TIIVISTELMÄ

Arvioinnin tavoitteena on kartoittaa toimikauden onnistumisia ja haasteita ETNO:n eri toimijoiden näkökulmista ja tämän perusteella laatia suuntaviivoja tulevalle toimikaudelle. Aineisto koostuu 71 sähköisen kyselyn vastauksesta ja 9 asiantuntijahaastattelusta sekä koordinaattoreiden (7) arviointikeskustelusta sekä vuoden 2019 ETNO Foorumin materiaaleista.

3 ETNO:n tarkoitus ja tehtävät

ETNO:n toiminnan ja kehittämisen kannalta perustavanlaatuinen kysymys on, miten ETNO:n jäsenet hahmottavat neuvottelukunnan tarkoituksen ja tehtävät. Haastattelut aloitettiin kysymällä tästä asiasta ja kyselyssä kartoitettiin vastaajien näkemyksiä ETNO:n konkreettisista onnistumisista kuluvalle kaudella.

Suuri yksimielisyys vallitsi siitä, että ETNO:n päätehtävänä on vuoropuhelun ja yhteistyön edistäminen. Seuraavassa on muutamia sitaatteja, joissa vähän eri näkökulmista on kuvattu kyselyyn vastanneiden jäsenten ja asiantuntijoina haastateltujen henkilöiden näkemyksiä ETNO:n tehtävistä. Vastauksissa korostuu ETNO:n rooli verkostoitumisen ja vuoropuhelun mahdollistajana.

ETNO tarjoaa alustan etnisten suhteiden luomis-, verkostoitumis- ja edistämisfoorumina.

ETNO on sellainen paikka, jossa eri etnisten ryhmien edustajat keskustelevat positii-visella asenteella, vaikka ovat eri mieltä asioista. Ja se dialogi auttaa heitä jokaista ymmärtämään toisiaan paremmin ja suomalaista yhteiskuntaa ymmärtämään heitä [maahanmuuttajia] paremmin.

Tarvitaan elin, joka nostaa esille maahanmuuttajajärjestöjen äänen ja yhteistyöpinnan viranomaisten ja näiden järjestöjen välille, merkittävää kotopolitiikan kannalta ja yleensä yhteiskuntapolitiikan kannalta.

Edellä esitetyissä sitaateissa kuvataan ETNO:n päätehtävää hieman eri tavoin. Ensimmäisessä korostuu vuorovaikutuksen alustana toimiminen, toisessa ymmärryksen lisääminen eri ryhmien välillä, kolmannessa maahanmuuttajajärjestöjen äänen esille tuominen. Useassa haastattelussa korostettiin sitä, miten oleellisen tärkeää on se, että neuvottelukunta saa jäsentensä kautta tietoa kentän tunnoista.

ETNO on hyvä väline ja toimintatapa etnisten suhteiden ja yhdenvertaisuuden edistämisen kannalta. Neuvottelukuntamalli on hyvä tapa edistää näitä. Toisaalta se on vuorovaikutus-elin ja toisaalta tiedonkulkuelin, sekä ryhmän sisäisenä että ulospäin... Pidän siitä, että se [neuvottelukunta] vie lähemmäksi ihmisiä ja niitä asioita, joista on kysymys...Tässä on mukana ne ihmiset, joiden elämästä on kysymys.

Tiedonvaihtokanava on tosi tärkeä, että neuvottelukunta saa jäsenistöltä ajankohtaista tietoa, mitä kentällä tapahtuu, sellaisia kipeitä kohtia. Jos ETNOlla ei ole kontaktia ruohonjuuritasoon, niin loppupeleissä ei ole tietoa asioista, mihin pitää tarttua.

Vuorovaikutuksen ja yhteistyön lisäksi ETNO:n tehtäväksi koettiin vaikuttaminen, kentältä nousevien tarpeiden ja epäkohtien tiedottaminen asianomaisille vastuutahoille ja ratkaisujen etsiminen.

Tässä on lähes kaikki mukana. Meille tuli juuri tuore tutkimus, joka osoitti hätkähdyttävällä tavalla sen, miten etniset ryhmät pysyvät Suomessa erillään. Siksi on tärkeää, että on vaikka ylätasolla instansseja, missä nämä toimijat ovat mukana ja keskustelevat keskenään.

ETNO on ainoa valtakunnallinen elin, joka edistää hyviä etnisiä suhteita. Siksi se on jäsenilleen tärkeä ja siihen kohdistuu paljon odotuksia. Valtaosa haastatelluista arvioi ETNO:n perinteisestä neuvottelukuntakonseptista käsin. Joissakin näkemyksissä ETNO:n roolia halettiin laajentaa toiminnallisempaan suuntaan ja mukaan kaivattiin lisää toimijoita.

Hyvät väestösuhteet on aikamme ja tulevaisuuden tärkeimpiä kysymyksiä, mutta pelkästään virkamieskeinoin niitä ei edistetä. Pitää keksiä joku uusi tapa, jossa on virkamiesporras, järjestöt, yritykset, mahdollistaa toiminnan laajalla rintamalla. Tässä pitäisi olla isot voimat takana... ja selkeä suunnitelma, mihin tällä pyritään... Puuttuu raha, rohkeus ja yritykset.

ETNO:ssa pitäisi miettiä meidän roolia, ollaanko sellainen neuvottelukunta, joka ai-noastaan antaa asioista lausuntoja ja näkemyksiä vai voidaanko me oikeasti muuttua suuremmaksi ja tehdä konkreettisia asioita. Olen sitä mieltä, että ETNO:n ehdottomasti pitäisi muuttua suuremmaksi ja tehdä konkreettisia asioita kotouttamiseen liittyvissä asioissa.

Vasta-argumenttina esitettiin, että neuvottelukunnat eivät muuta maailmaa. Niiden tehtävä on tuoda asioita esille, yhdistää monen eri toimijan näkökulmia ja muistuttaa yhteistyön tärkeydestä.

Seuraava kuvio tiivistää sen, miten ETNO vuorovaikutusareenana kerää tietoa kentän tarpeista ja käyttää vuoropuhelun kautta syntyvää asiantuntijuutta vaikutustyössään.

Kuvio 3. ETNO:n toimintalogiikka

ETNO:n asetustekstissä varsin yleisellä tasolla ilmaistut tehtävät luovat erilaisia tulkintamahdollisuuksia neuvottelukunnan ydintehtävästä. Haastatteluissa muistutettiin siitä, että mitä konkreettisemmat tavoitteet neuvottelukunnalla on, sitä helpompi niitä on arvioida. Haastateltavat toivoivatkin ETNO:n tehtävänkuvan edelleen selkeyttämistä.

Arvioinnin kannalta oleellinen kysymys on myös se, tukeeko ETNO:n rakenne sille asetettuja tehtäviä.

Edellisen toimikauden arviossa ETNO:n rakenne oli yhtenä keskeisenä tarkastelukohteena, koska tällöin haluttiin kerätä kokemuksia alue-ETNOjen toimivuudesta. Kuluneen kauden arvioinnissa tämä teema ei ollut yhtä keskeisesti mukana, mutta erityisesti haastatteluissa myös siitä esitettiin joitakin näkemyksiä. Palaamme tähän teemaan erityisesti onnistumisia ja haasteita sekä tulevaisuuden toiveita käsittelevissä luvuissa.

TIIVISTELMÄ

Arviointiin osallistuvien mielestä ETNO on vuorovaikutusareena, joka kentältä saamansa tiedon perusteella pyrkii viemään tärkeiksi koettuja asioita eteenpäin ja lisäämään ymmärrystä eri etnisten vähemmistöjen tilanteesta. ETNO:n varsin laveat tehtävät ovat kuitenkin synnyttäneet erilaisia tulkintoja ETNO:n roolista.

4 ETNO:n työmuodot

Nykyisellä toimikaudella yksi kehittämisen kohteena oleva asia on ollut neuvottelukunnan työmuotojen toimivuuden lisääminen. Aineistosta nousi esiin useita huomioita siitä, että ETNO:ssa on siirrytty tällä kaudella osallistavampaan ja itseohjautuneempaan suuntaan, mitä yleisesti pidettiin hyvänä.

Erityisesti näyttää siltä, että alue-ETNOjen työssä uudet toimintatavat ovat tuottaneet onnistumisia. Uutena toimintatapana mainittiin vuonna 2016 käyttöön otetut fasilitoidut työpajat. Ely-keskusten maahanmuuttokoordinaattorit nostivat nämä yhdeksi vaikuttavaksi tekijäksi sille, että alue-ETNOjen työskentely on saatu sujumaan itseohjautuneempaan suuntaan. Tämä tarkoittaa sitä, että ensin yhdessä on päätetty toteutettavista toimista ja sitten asian ympärille on koottu työryhmä. Yksi alue-ETNO:n koordinaattori nimitti näitä ryhmiä ”tehotyöryhmiksi”. Ryhmän vetäjä, fasilitaattori, on kuulunut ETNOon, mutta välttämättä kaikki sen jäsenet eivät ole kuuluneet. Alue-ETNOjen koordinaattoreiden arviointikeskustelussa tätä pidettiin erittäin hyvänä mallina, koska näin mukaan toimintaan saadaan muitakin kuin varsinaisia ETNOlaisia ja toiminnan vaikutukset saadaan ulottumaan laajemmalle.

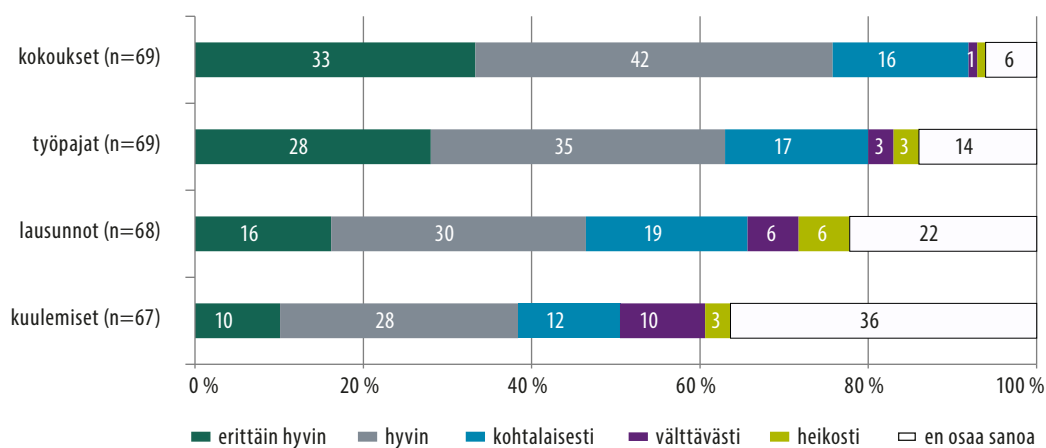
Työryhmien kokoaminen suunnitellun teeman ympärille on mahdollistanut ETNO:n vuonna 2016 käyttöön otettu rahanjakomalli, jossa alueille on annettu toimintaraha omaehtoisen toiminnan kehittämiseen. Alue-ETNOissa on voitu paikallisten tarpeiden pohjalta käynnistää erilaisia pienempiä tai isompia projekteja.

Ryhmään kuuluvat tahot ovat alkaneet toimia itse. Tapahtumia, leirejä, Etnokahvilaa. Nämä pyörivät niin, että toimijat pyörittävät itsenäisesti... Yksi iso vaikuttava asia on pienet toiminta-avustukset, esim. muutama satanen aina jollekin pienelle hankkeelle.

Kyselystä välittyi kuva myös siitä, että ETNO:n työskentelyssä jäsenet otetaan hyvin mukaan toimintaan ja työskentely on luonteeltaan kannustavaa.

Jäsenten tarpeisiin reagoidaan, jonka seurauksena eri tason toimijat pystyvät osallistumaan ja vuoropuhelu edistyy.

Arviointikyselyssä haluttiin palautetta myös aivan konkreettisista ETNON työskentelytapoista. Sähköisessä kyselyssä vastaajia pyydettiin arvioimaan ETNON eri työskentelytapojen toimivuutta (kuvio 4).

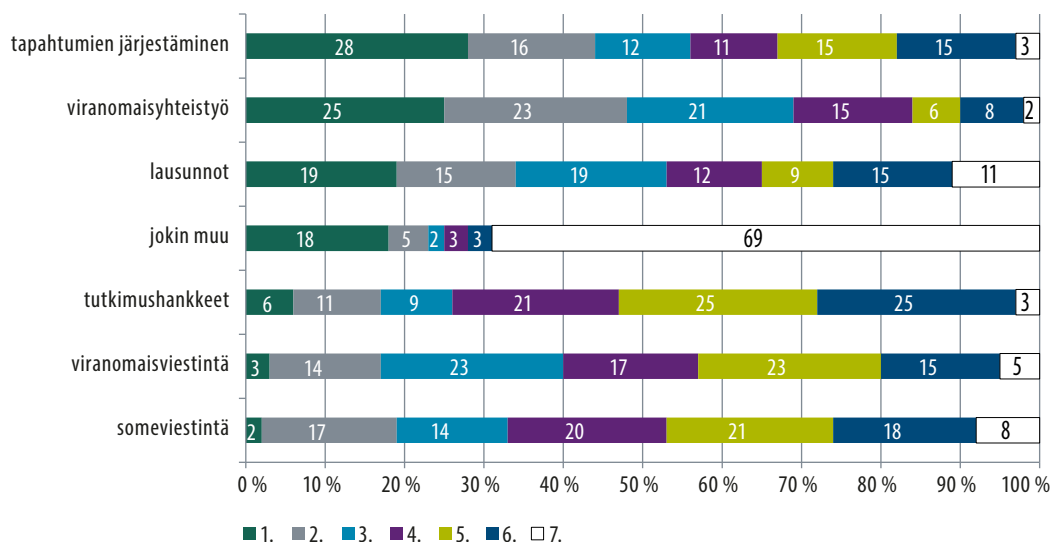
Kuvio 4. Kyselyyn vastanneiden arviot siitä, miten hyvin erilaiset työskentelytavat ovat toimineet, %

Kaikki työskentelytavat saivat suhteellisen hyvät arviot jäseniltä. Kaikkein toimivimmaksi työskentelytavaksi arvioitiin kokoukset. Kolme neljäsosaa (75 %) arvioi kokousten toimineen vähintäänkin hyvin, kolmanneksen mukaan erittäin hyvin. Työpajat arvioitiin lähes yhtä positiivisesti kuin kokoukset. Lausuntojen ja kuulemisten osalta sen sijaan saatiin enemmän negatiivisia arvioita, reilu 10 % koki niiden toimineen välttävästi tai heikosti.

Kyselyssä pyydettiin antamaan kouluarvosana itselleen edellä mainittujen työskentelytapojen osalta. Parhaiten vastaajat arvioivat onnistuneensa kokous- ja työpajatyöskentelyssä, joiden osalta vastaajien antamien arvosanojen keskiarvo oli molemmissa työmuodoissa kahdeksan. Lausuntojen osalta vastausten keskiarvo oli 7- ja kuulemisten osalta 6,5. Kokouksista, työpajoista ja lausunnoista annettiin itselle jopa täysiä kympejä. Kuulemisten osalta suurin itselle annettu arvosana oli 9. Vaikka arvosanaa pyydettiin kouluarvosanalla, niin kokousten osalta yksi vastaaja antoi jopa kakkosen ja työpajojen, lausuntojen ja kuulemisten osalta pienin annettu arvosana oli kolme.

Edellä kerrottujen työskentelytapojen lisäksi vastaajien oli mahdollista mainita ja arvioida jotakin muuta työskentelytapaa. Neljä eri työskentelytapaa mainittiin: ETNO-kahvilat, ongelmien esille nostaminen, tuotokset ja tutustumiskäynnit. Näistä kolme ensiksi mainittua saivat toiminnasta arvion "erittäin hyvä" ja tutustumiskäynnit arvion "kohtalainen". Vastaukset osoittavat, että osa ETNON jäsenistä työskentelee varsin konkreettisten asioiden parissa, kuten ETNO-kahvilat, eivätkä välttämättä ole kosketuksissa lainkaan esimerkiksi lausuntojen antamisen kanssa.

Sen lisäksi, että arviota pyydettiin eri työskentelytapojen toimivuudesta, vastaajia pyydettiin laittamaan tärkeysjärjestykseen annetut työmuodot. Vastaukset kysymykseen on seuraavassa kuviossa, jossa työmuodot on asetettu järjestykseen siten, että ylinnä on se työmuoto, joka on useimmiten saanut tärkein (sija 1.) mainintoja.

Kuvio 5. Työmuotojen tärkeysjärjestys kyselyyn vastanneiden mukaan, % (n=65)

Vastaajista 28 % asetti työmuodoista tapahtumien järjestämisen ykköseksi. Myös viranomaisyhteistyö nähtiin hyvin tärkeänä, neljännes asetti sen tärkeimmäksi tehtäväksi ja lähes sama määrä toiseksi tärkeimmäksi. Lausunnot olivat noin viidenneksen mukaan tärkein ETNON työmuoto.

Someviestintä sai kaikkein vähiten tärkein arvosanoja. Tosin toiselle sijalle sen asetti kuitenkin melko moni. Tässä ilmenee yksi aineiston sisäinen ristiriita, joka voi selittyä eri ikäryhmiin kuuluvien henkilöiden erilaisesta suhtautumisesta sosiaaliseen mediaan. Haastatteluissa someviestintä tuotiin esiin hyvänä toimintatapana.

Twittaus, pitää olla nopeata, reagoida ajassa, reagoida ajankohtaisiin asioihin ja uutisiin, tietoinen myös paikallisista asioista, ja nostaa niitä esiin. Tarvitsee oman henkilökunnan, joka aktiivinen niin kuin yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto, toki omat sivutkin, mutta sosiaalinen media kaikissa muodoissa.

ETNO Foorumin työryhmissä myös painotettiin viestinnän merkitystä sekä ETNON tunnettuuden ja näkyvyyden edistäjänä että ETNOlaisten keskinäisen yhteydenpidon ja kokemusten vaihdon oppimisen välineenä. Yksi työryhmistä esitti, että ETNO-verkosto tarvitsisi minimissään nettisivut, jossa olisi keskustelufoorumi, hyvät käytännöt -palsta sekä ”Niksi Korneri”.

Jonkin muun kuin listassa olevan työmuodon mainitsi kyselyssä melko moni (12 vastaajaa) tärkeimpänä ETNON työmuotona. Avokommenttien perusteella useat näistä maininnoista viittasivat viranomaisten ja järjestötoimijoiden välisen verkostotyön tärkeyteen. Kaksi alla olevaa sitaattia ovat esimerkkejä toivotuista työmuodoista. Vastaajat eivät esitä varsinaista uutta työmuotoa, mutta toivovat ETNOssa otettavan enemmän kantaa asioihin ja toivottiin konkreettista toimintaa.

Ei pelkkä viranomaisyhteistyö hallinnon tasolla, vaan käytännöllinen yhteistyö erilaisten tapahtumien, seminaarien muodossa.

Julkinen ja tarvittaessa itsekriittinen rakentava keskustelu maahanmuuttoon liittyvistä ajankohtaisista asioista (media: sanomalehdet, TV, radio ja sosiaalinen media). Nykytilanteessa tämän kentän ovat ottaneet haltuun maahanmuuttokriittiset.

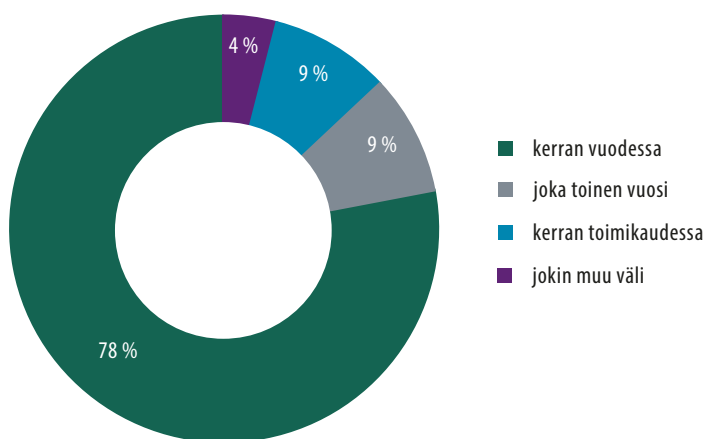
Viranomaisviestintää ei pidetty kovin tärkeänä työmuotona. Vain 3 % vastaajista asetti sen ykköseksi, ja lähes puolet (43 %) asetti sen sijoille 5., 6. tai 7. Myöskään ETNON perustehtävistä ”etnisten suhteiden kehittymisestä tiedottaminen” ei saanut kovin isoja pisteitä, kun vastaajia pyydettiin arvioimaan ETNON eri tehtävien tärkeyttä (vrt. kuvio 10). ETNO Forumissa taasen painotettiin viranomaisten nopeaa reagointia ja mediasuhteiden rakentamista. Haastatteluissa yksittäisenä mielipiteenä esitettiin, että ETNOssa pitäisi olla enemmän henkilöitä, jotka olisivat julkisuudessa välittämässä ETNON tärkeiksi kokemia asioita.

Tarvitaan hahmoja, ihmiset haluaa samaistua johonkin, pitää vetää omilla kasvoilla sitä hommaa. Se on se tyyppi eikä jotakin jossakin, silloin ei saa otetta... Asiat tulevat esiin persoonien kautta. Ymmärrän kyllä, että rankka tie laittaa kasvonsa peliin.

Työmuotojen tärkeysjärjestystä tarkasteltiin alue-ETNOittain. Vastaajamäärät eri alueilla ovat hyvin pieniä, joten vastaukset eivät edusta koko aluetta. Suuntaa-antavasti näyttää kuitenkin siltä, että tapahtumien järjestämistä painotettiin Lapin- ja Länsi-Suomen ETNOissa, viranomaisyhteistyötä Itä- ja Pohjois-Suomen ETNOissa, lausuntoja Pirkanmaan ja Keski-Suomen ETNOssa, tutkimushankkeita Pohjanmaan ETNOssa, viranomaisviestintää Pohjanmaan ETNOssa ja someviestintää Lapin ETNOssa.

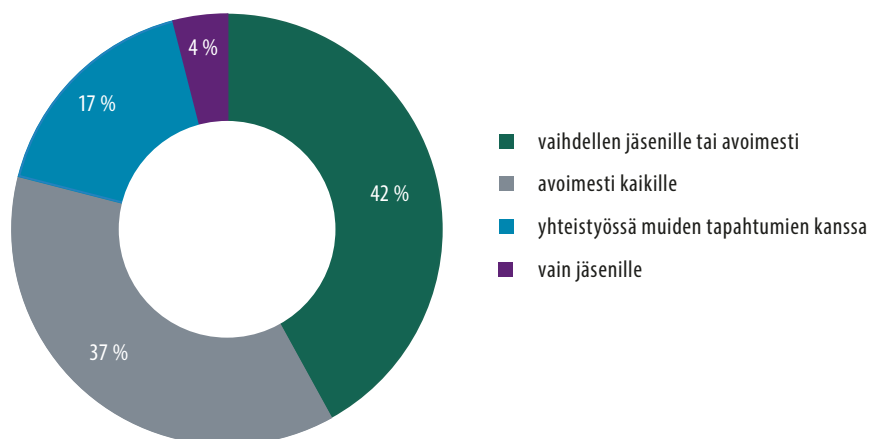
ETNO Foorumi

Edellisen toimikauden arvioinnissa Etnisten suhteiden foorumia pidettiin yhtenä ETNON tärkeimmistä toiminnoista. Myös tämän arvioinnin mukaan foorumi on tärkeä jäsenille. Kyselyssä tiedusteltiin, kuinka usein Etnisten suhteiden foorumi tulisi heidän mielestään järjestää (kuvio 6). Valtaosan (78 %) mukaan kerran vuodessa on hyvä väli. Joka toinen vuosi foorumia toivoi 9 %, samoin 9 % toivoi foorumia kerran toimikaudessa. Kolme vastaajaa mainitsi ”jokin muu väli”. Kaksi heistä toivoi ETNO Foorumia kahdesti vuodessa ja yksi ehdotti, että foorumi olisi hyvä olla sekä kauden alussa että lopussa.

Kuvio 6. Kuinka usein ETNO Foorumi tulisi järjestää, % (n=70)

Foorumin osalta tiedusteltiin myös sitä, kenelle se tulisi järjestää. Kuluvalle toimikaudella foorumi järjestettiin ensimmäisen kerran suljettuna eli ainoastaan jäsenille. Vastaajista valtaosa (42 %) piti hyvänä sitä tapaa, että foorumi järjestetään vaihdellen avoimesti tai vain jäsenille. Lähes yhtä moni (37 %) piti hyvänä, että foorumi olisi aina kaikille. Vain 4 % oli sitä mieltä, että foorumi tulisi olla aina vain jäsenille. Vajaan viidenneksen (17 %) mukaan foorumi tulisi järjestää yhteistyössä muiden tapahtumien kanssa.

Kuvio 7. Kenelle ja miten ETNO Foorumi tulisi järjestää? % (n=70)

Haastatteluissa foorumi otettiin yleensä esille hyvänä paikkana käydä uusista aiheista tunnustelevaa keskustelua. Foorumi on työläs järjestää, joten yksittäisenä mielipiteenä esitettiin huolta siitä, että sihteeristön resurssija kuuluu paljon foorumin järjestelytyöhön.

TIIVISTELMÄ

Yleisesti ETNO:n työskentelytapoihin oltiin hyvin tyytyväisiä. Erityisesti pidettiin hyvänä, että alue-ETNOjen toiminta on tällä kaudella suuntautunut yhä enemmän itseohjautuvaan ja osallistavaan suuntaan. Tähän on myötävaikuttanut rahoituksen kohdentaminen erilaisille pienhankkeille, jotka on voitu organisoida paikallisten tarpeiden pohjalta. Tapahtumien järjestäminen ja viranomaisyhteistyö koettiin tärkeimmiksi tehtäviksi. Yksittäisistä työmuodoista kokoukset ja työpajat saivat eniten kiitosta osakseen. Myös ETNO Foorumi koettiin erittäin tarpeelliseksi. Suurin osa toivoi, että se järjestettäisiin kerran vuodessa ja vaihdellen joko avoimena kaikille tai vain jäsenille.

5 Taustayhteisön merkitys

ETNON kuluneella toimikaudella yhtenä läpäisyteemana on ollut ”meidän kaikkien ETNO”. ETNO ei ole työjaosto, sihteeristö ja ELY-keskusten koordinaattorit, vaan kaikki 300 jäsentä muodostavat yhteisen ETNON. Siksi arvioinnin pääteemoja oli tarkastella kunkin jäsenen ja hänen taustayhteisönsä panosta ETNOssa. Taustayhteisön tuella ja kiinnostuksella voi olla merkittävä vaikutus siihen, miten jäsen on motivoitunut työskentelemään ETNOssa, kenee sitoutumaan ETNOon ja missä määrin ETNON asiat vastaavasti kulkeutuvat jäsenen edustaman tahon suuntaan.

Sekä kyselyyn vastanneet että haastateltavat pohtivat omaa rooliaan, identiteettiään ja suhdettaan edustamaansa taustayhteisöön. Pohdiskeluissa oli havaittavissa tiettyä jännitteisyyttä. Jotkut kokivat jääneensä yksin ilman oman yhteisön tukea. Monilla oli kuitenkin hyviä kokemuksia viestien kahdensuuntaisesta välittymisestä yhteiskunnan ja oman yhteisön välillä. Kun yhteys toimii hyvin, niin molemminpuolinen hyöty on ilmeinen.

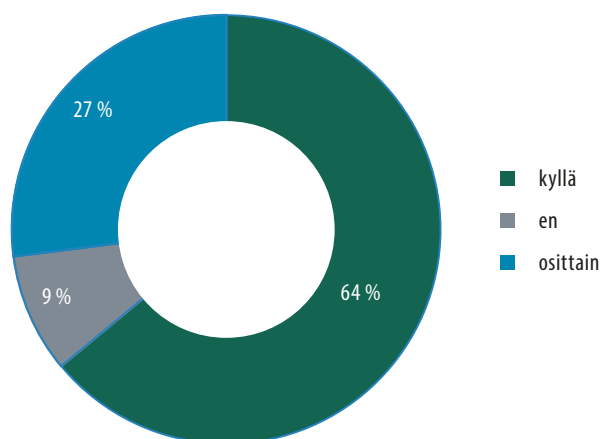
ETNO sekä tukee järjestömme toimintaa että pystymme järjestömme kautta tukemaan ETNON toimintaa.

Vastaajia pyydettiin antamaan arvosana itselleen ETNolaisena. Annettujen arvosanojen keskiarvoksi saatiin 7,7. Pienin annettu arvosana oli 4, jonka antoi kaksi vastaajaa. Parhaan eli täyden kympin antoi kolme vastaajaa. Kaikkein eniten annettiin arvosanaa 8, jonka antoi 28 vastaajaa (39 % kaikista vastaajista).

Oikeus kuulua joukkoon -ETNO Foorumin seminaarin ryhmätyöskentelyssä tuli esille käsite ”ETNolainen identiteetti”. Ryhmätyössä harmiteltiin sitä, että joskus motivaation puute vaijaa työskentelyä ja yksi ratkaisu voisi olla jäsenten keskinäisen identiteetin vahvistaminen.

ETNolaisen identiteetti puuttuu, mutta millä keinoin sitä saadaan rakennettua?

Kyselyvastaajat pohtivat myös omaa rooliaan asiantuntijana ja mahdollisuutta olla vaikuttajana suhteessa ETNON edistämiin asioihin. Suurin osa (64 %) koki voivansa käyttää omaa osaamistaan ETNON toiminnassa.

Kuvio 8. Oletko pystynyt käyttämään ETNOssa omaa asiantuntemustasi, verkostojasi ja nostamaan asioita käsiteltäväksi? % (n=69)

Ne vastaajat, jotka ilmoittivat, että pystyvät vain osittain käyttämään asiantuntemustaan, erittelivät siihen johtavia syitä. Avovastauksissa mainittiin, ettei ETNO aina käsitellyt niidenomaan juuri heille tärkeimpiä asioita. Yhtenä tällaisena otettiin esiin työelämän kysymykset.

Olen pystynyt käyttämään ETNOssa omaa asiantuntemustani, verkostojani mutta en nostamaan asioita käsiteltäväksi.

Liian vähän käsitellään työelämää, koulutusta ja kielitaitoa, vaikka juuri nämä ovat olennaisia integraatiossa.

ETNO:n jäsenistölle kohdistetussa arviointikyselyssä taustayhteisön roolia pyydettiin arvioimaan kolmesta eri näkökulmasta. Ensinnä kysyttiin, miten vastaajat ovat pystyneet viemään ETNO:n teemoja eteenpäin omassa taustayhteisössään. Toiseksi pyydettiin arvioimaan, missä määrin taustayhteisössä on kiinnostusta ETNO:n edistämisiin asioihin. Kolmanneksi pyydettiin arviota taustayhteisön resursseista tukea vastaajan osallistumista ETNOon.

Kaikkein parhaiten em. taustayhteisön rooleista arvioitiin kiinnostus ETNO:n asioihin. As-teikolla 0–10 keskiarvoksi tuli 7,38. Hieman huonommin arvioitiin se, miten vastaajat ovat pystyneet viemään ETNOssa esillä olleita asioita omiin taustayhteisöihinsä, keskiarvoksi tuli 7,09. Resurssit arvioitiin kaikkein huonoiten. Vastaajat arvioivat, että taustaorganisaation resurssit tukemiseen olivat kohtuulliset keskiarvolla 6,51.

Taustayhteisön kiinnostus on tärkeää ja se on jäsenelle yksi signaali siitä, että hän tekee tarpeellista työtä. Vaikka resurssit olisivat taustayhteisössä vähäiset, niin halukkuus tukemiseen on silti hyvin merkittävää jäsenen kannalta.

Taustajärjestömme tukee ETNON työtä, edistämme parhaamme mukaan eri väestöryhmien vuoropuhelua. Lisäksi järjestömme haluaa olla mukana Etnossa jollakin tasolla, vaikka resurssimme ovat rajalliset. ETNOssa vaikuttaminen ja kaikkien tarpeiden tavoittelu tasa-arvoisesti on tärkeää.

Kyselyssä saatiin myös joitakin kriittisiä kommentteja, jotka kertovat ristiriidasta suhteessa omaan taustayhteisöön, sen odotuksiin tai arvoihin. Konflikti taustayhteisön kanssa selvästi turhautti näin kokevia. Seuraavassa on koottuna muutamia tällaisia avovastauksia.

Taustayhteisöni ei ole millään tavalla tukenut minua Etnossa. Edustamani järjestö on vanhojen ja huonosti kotoutuneiden miesten käsissä. Nämä miehet eivät tue naisia ja usein yrittävät vaientaa heitä.

En ole onnistunut vakuuttamaan taustayhteisöäni Etnon merkityksestä. Osittain tämä johtuu asemastani yhteisössäni.

Oma työnäkökulmani vaikuttavuuteen on pitkäjänteisempi ja positiivisempi kuin taustayhteisöllä.

Riittämättömyyden tunne ja vaikeus edustaa omaa taustayhteisöä saattoi johtua myös sekä ajallisten että taloudellisten resurssien puutteesta. Vastajaat kuitenkin näkivät oman toimintansa vaivan arvoiseksi ja yhteisöä hyödyttäväksi.

Olen yhdistyksemme ainut palkattu työntekijä, ajan priorisointi on ollut ajoittain haastavaa. ETNOssa mukana olo oli yhdistyksellemme hyvin tärkeää.

Joitakin asioita vaikea arvioida yksin vastaamalla, mutta koen, että olen saanut käyttää ääntäni ja nostaa asioita keskusteluun.

On vaikea järjestää työaika Etnon asioiden edistämiseen.

Uskon pitkäjänteiseen muutostyöhön, vaikka se vie aikaa.

Vastaajat esittivät myös yleistä pohdiskelua ETNON rakenteesta ja toimintatavoista. Heillä oli myös ehdotuksia niiden parantamiseksi.

ETNON jäseniä pitäisi velvoittaa viemään asioita eteenpäin omassa organisaatiossa sekä toisaalta syötteitä pitäisi yrittää koota omasta organisaatiosta.

Saan kertoa ETNON toiminnasta yhtymän johdolle ja voin myös konsultoida miten työnantajana voimme edistää maahanmuuttajien työllistymistä konkreettisesti.

Tarvitaan selkeä strategia, miten operatiivisella tasolla ja miten päätöksenteon tasolla voidaan vaikuttaa.

Aineistossa esitettiin myös huolta siitä, että maahanmuuttajataustaiset edustajat nähtiin vain etnisen taustansa kantajina ja heidän asiantuntijuutensa jätettiin syrjään. Lisäksi kannettiin huolta siitä, että yhdistysten taloudellinen tilanne ei aina sallinut matkakustannusten korvaamista eikä kokouspalkkioitakaan maksettu. Jäsenet olivat näin eriarvoisessa asemassa, kun toisille kokoukset ovat palkallista työaikaa ja osa käyttää toimintaan omaa aikaansa.

TIIVISTELMÄ

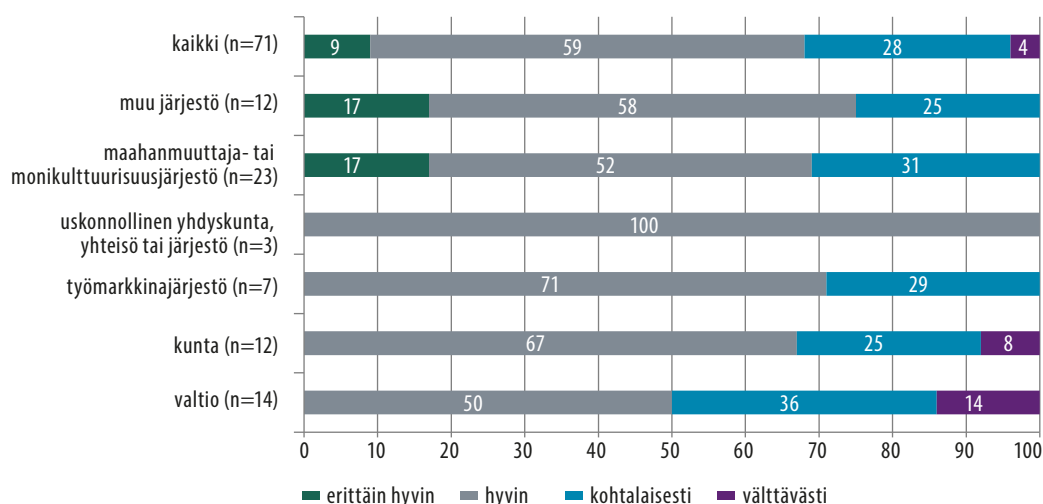
Suurin osa jäsenistä koki, että he ovat pystyneet käyttämään ETNOssa omaa asiantuntemustaan, verkostojaan sekä tuomaan asioita käsiteltäväksi. **Jäsenet kokivat erittäin tarpeellisena taustayhteisön tuen ETNOssa toimimiselleen.** Joissakin tapauksissa he eivät olleet saaneet tarpeeksi tukea omalta taustayhteisöltään. Syinä tähän olivat taustayhteisön kiinnostuksen ja resurssien puute sekä taustayhteisössä vallitsevat valtarakenteet ja käsitykset naisten asemasta.

6 Onnistumisia

Onnistuminen kokonaisuutena

Onnistumista voidaan tarkastella kahdesta eri näkökulmasta: se voi olla tavoitteeseen pääsemistä tai tilaisuutta oppia jotakin². Tämän arvioinnin keskeisiä kysymyksiä oli se, missä asioissa ETNO on onnistunut ja mitkä tekijät ovat olleet myötävaikuttamassa hyviksi koettuihin tuloksiin.

Sähköiseen kyselyyn vastaajia pyydettiin arvioimaan³, miten ETNO on onnistunut kulu-neella toimikaudella. Vastaajien arvio oli myönteinen, 68 % vastaajista oli sitä mieltä, että ETNO oli onnistunut joko hyvin tai erittäin hyvin.

Kuvio 9. ETNO:n onnistuminen kokonaisuutena toimikaudella 2016 - 2020, % (n=71)

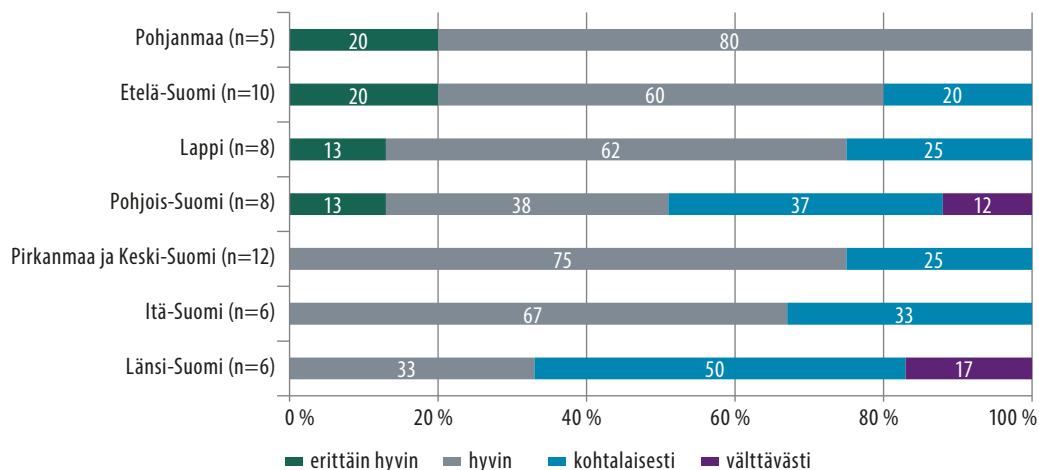
2 Sipilä 2017 Tuhat lahjaa, <https://esseepankki.proakatemia.fi/tuhat-lahjaa/>

3 1=heikosti, 2=välttävästi, 3=kohtalaisesti, 4=hyvin, 5=erittäin hyvin

Kuviossa 9 on kaikkien kyselyyn vastanneiden lisäksi esitetty arviot ETNON onnistumisesta vastaajan taustayhteisön mukaan. Kaikkein positiivisimmin ETNON toiminnan arvioivat järjestöjen edustajat. Tämä tulos on samansuuntainen edellisen kauden arvioinnin kanssa. Varauksellisimmin ETNON onnistumiseen suhtautuivat valtion ja kunnan edustajat.

Se vastaajaryhmä, joka piti ETNON onnistumista vain välttävänä (4 % eli kolme vastaajaa), antoi oman taustayhteisönsä kiinnostukselle ETNON asioita kohtaan keskimäärin vain arvosanan 6. Vastaavasti se vastaajaryhmä, joka piti ETNON onnistumista erittäin hyvänä (9 % eli kuusi vastaajaa), antoi oman taustayhteisönsä kiinnostukselle keskimäärin arvosanan 8,2. Kaikkien kyselyyn vastanneiden arvosana taustayhteisön kiinnostukselle ETNON asioita kohtaan sai arvosanaa 7,4. Tulos antaa ymmärtää, että erityisesti ne vastaajat, joiden taustayhteisö on kiinnostunut ETNON esittämistä asioista, kokevat ETNON onnistuneen hyvin kuluvalle kaudella.

Kuviossa 10 on esitetty ETNON onnistumisen arviointi alue-ETNOittain. Kaikkein positiivisimmin ETNON toiminnan ovat arvioineet Pohjanmaan ETNON edustajat. Länsi-Suomen ETNON vastaajat ovat puolestaan olleet kaikkein kriittisimpiä. Tosin jälleen tulee muistaa, että tulokset ovat suuntaa antavia sillä vastaajien lukumäärä on pieni.

Kuvio 10. Alue-ETNOjen näkemykset onnistumisesta kokonaisuutena toimikaudella 2016–2020, %

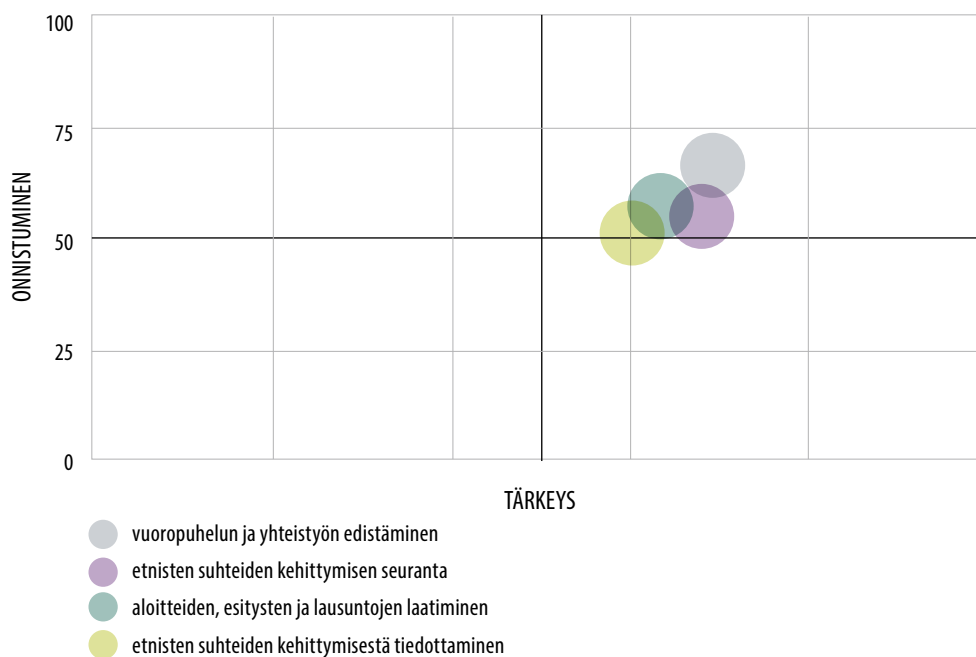
Haastatteluissa pyydettiin antamaan kouluarvosana ETNOlle kuluvalta toimikaudelta. Annettujen arvosanojen keskiarvoksi saatiin 7,5. Joidenkin oli hyvin vaikea antaa arvosanaa, koska ei ole taustaa mihin verrata. Sanottiin myös, että hyvä arvosana halutaan antaa hyvistä pyrkimyksistä. Viestiä saatiin myös siitä, että yhtä arvosanaa on vaikea antaa, koska paljon on hyvää, mutta paljon on myös haasteita.

Alla olevassa sitaatissa tiivistyy neuvottelukuntatyön luonne ja ETNON ansioita.

Neuvottelukuntatyö on aina vaikeaa, hidasta ja eri näkökulmista heikosti tai kohtalaisesti vaikuttavaa, mutta ei varmaan kellekään keskeinen työmuoto. Eri neuvottelukunnista ETNOssa kuitenkin hyvää on asiassa pysyminen ja erilaisten tahojen tuominen saman asian äärelle.

Onnistuminen tehtäväalueittain

Yleisarvion lisäksi haluttiin tietää, miten jäsenet arvioivat onnistumisia ETNON eri tehtäväalueilla. Seuraava nelikenttä valaisee sekä kyselyyn vastanneiden arvioita ETNON eri tehtävien tärkeydestä että siitä, kuinka hyvin niissä on onnistuttu.

Kuvio 11. ETNON eri tehtävien tärkeys ja onnistuminen vastaajien arvioimana asteikolla 0–100 (n=66) 0=ei tärkeä / ei onnistunut; 100=erittäin tärkeä / hyvin onnistunut

Kaikki kysytyt tehtäväalueet sijoittuvat nelikentän ylä-oikeaan ruutuun, mikä tarkoittaa sitä, että tehtävä koetaan tärkeäksi ja sen on myös arvioitu onnistuneen hyvin. Kaikkein tärkeimmäksi on koettu vuoropuhelun ja yhteistyön edistäminen (keskiarvo 69 asteikolla 0-100), jonka on arvioitu myös onnistuneen parhaiten (keskiarvo 68).

Nelikentän oikea alakulma kuvaa tehtäviä, jotka koetaan tärkeiksi, mutta joiden on arvioitu onnistuneen huonosti. Lähinnä sitä osiota on ”etnisten suhteiden kehittymisestä tiedottaminen” (tärkeyden keskiarvo 60 ja onnistumisen keskiarvo 51). Vastaavasti vasen yläkulma tarkoittaa tehtäviä, jotka eivät ole kovin tärkeitä, mutta jotka ovat onnistuneet hyvin. Mikäli tälle alueelle osuisi tehtäviä, sen voisi tulkita niin, että on tehty vääriä asioita. ETNOssa yksikään tehtävä ei osu sille alueelle.

ETNO:n tehtäväalueiden tärkeyden ja onnistumisten arviointia tarkasteltiin suhteessa siihen, missä vastaaja työskentelee. Kuntaa ja valtiota edustavat vastaajat korostivat vuoropuhelun ja yhteistyön edistämisen tärkeyttä (tärkeyden keskiarvo 77). Kuntaa ja valtiota edustavat vastaajat pitivät aloitteiden, esitysten ja lausuntojen laatimista vähemmän tärkeänä (heillä tärkeyden keskiarvo 58) kuin kaikki vastaajat keskimäärin (kaikkien vastaajien osalta tärkeyden keskiarvo 63).

Yllä mainitut neljä tehtäväaluetta on ilmaistu melko yleisellä tasolla. Arvioinnissa haluttiin tunnistaa, mitä konkreettisia asioita ja toimintoja nämä tehtäväalueet sisältävät. Kyselyn⁴, haastattelujen, ETNO Foorumin ja työpajan aineiston perusteella ETNO:n kuluneen toimikauden onnistumisia voi ryhmitellä⁵ seuraavasti:

1. Verkostoituminen ja yhteistyö

ETNO on onnistunut tehtävässään verkostoitumisen ja yhteistyön mahdollistajana.

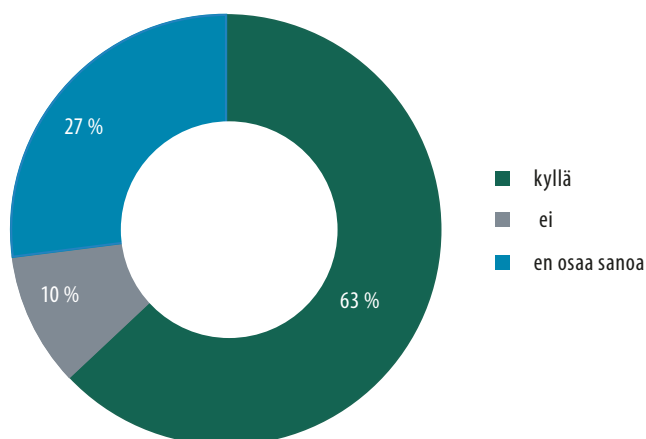
Onnistumisia on verkostoituminen, kokemusten ja ajatusten vaihtaminen. Alueilla saatu uusia ihmisiä mukaan.

Verkostoituminen on ollut erinomaista. Tilaisuudet hyviä.

Kyselyyn vastanneista lähes kaksi kolmasosaa oli sitä mieltä, että ETNOon osallistuminen on lisännyt yhteistyötä eri toimijoiden kesken.

⁴ Onnistumisia kartoittavaan avokysymykseen tuli eniten vastauksia verrattuna muihin avokysymyksiin.

⁵ Ryhmitellyt asiat eivät ole tärkeysjärjestyksessä.

Kuvio 12. Vastaajien näkemys siitä, onko ETNOssa mukanaolo lisännyt yhteistyötä järjestö-, viranomais- tai muiden toimijoiden kanssa, % (n=71)

Erityisesti maahanmuuttaja- ja monikulttuurisuusjärjestöjä ja kuntaa edustavat vastaajat kokivat, että yhteistyö on lisääntynyt ETNO:n myötä eri tahojen kanssa. Alue-ETNOittain näyttää siltä, että erityisesti Etelä-Suomessa ja Itä-Suomessa yhteistyö on lisääntynyt ETNO:n myötä. Tosin erot ovat pieniä ja siten vain suuntaa antavia.

Jatkokysymyksenä kysyttiin, kuinka monen tahon kanssa, ja missä asioissa, yhteistyö on lisääntynyt. Keskimäärin yhteistyö oli lisääntynyt noin viiden tahon kanssa. Mainittuja tahoja olivat KELA, järjestöt, viranomaiset, ELY-keskukset, kotouttamiskoulutuksen opettajat, muut vähemmistöryhmät ja erilaiset hankkeet. Lisääntynyt yhteistyö oli lähinnä tiedon, kuulumisten ja hyvien käytäntöjen vaihtoa, tilaisuuksien järjestämistä ja maahanmuuttoasioiden hoitoa. Tosin "ei" vastanneista kaksi ilmoitti, että yhteistyö on jo valmiiksi ollut niin sujuvaa ja aktiivista, ettei sitä ollut mahdollista enää lisätä.

Alla oleva sitaatti kuvaa sitä, miten yhteistyö lähtee liikkeelle ja uudet toimijat kiinnittyvät ETNOon.

Verkosto on laajentunut erittäin paljon. Järjestimme ETNO:n tapahtuman, jota kautta pyysimme muita toimijoita mukaan. Ja sen jälkeen yhteistyö jatkuikin muutaman toimijan kanssa luonnollisesti.

Yhteistyöhön ja verkostoitumiseen liittyviksi ongelmiksi mainittiin ajan puute, vähäiset resurssit tai muut esteet kuten se, että kaikkien jäsenten tietotaito ei vielä riitä neuvottelukuntatyöskentelyyn.

Yhteistyö ei ole lisääntynyt, koska maahanmuuttajajärjestöjen päätöksentekokelemissä istuu henkilöt, jotka eivät osaa suomea, kielimuuri on suurin haaste.

Seuraava haastattelusitaatti kertoo onnistuneesta yhteistyöstä sekä viranomaisten että eri hankkeiden välillä.

Yksi onnistuminen on siis toimivat kumppanuudet. Meillä on hyvä yhteistyö kaupungin ja maahanmuuttoneuvoston kanssa. Joskus ne nähdään kilpailijoina, mutta meillä ei, on löydetty hyvä kumppanuus, henkilöitä on ristiin näissä. Myös Kotona Suomessa -hankkeen kanssa ollut hyvä yhteistyö ja se on ollut yksi onnistuminen meille. Kumppanuuksien onnistumiseen on myötävaikuttanut se, että henkilöt tuntevat toisensa hyvin, toinen on se, että meillä on rento meininki, hyvä tiimihenki, viranomais- ja järjestötoiminnan välimuoto tavallaan.

2. Tiedon välittäminen ja vaikuttaminen

ETNON perustehtävä on tuoda päättäjien tietoisuuteen etnisiin suhteisiin liittyviä asioita. Muutamassa haastattelussa muisteltiin erityisen tuloksellisena ETNON roolia kentän tarpeiden välittäjänä eri hallinnonaloille vuosina 2015–2016.

Yksi merkittävin on ollut se, kun luovutimme yksintulleiden alaikäisten tilanteesta lausunnon kolmelle eri ministeriölle; miten jälkihuolto, kotouttaminen, perheen yhdistämiset pitäisi tehdä, se oli tosi konkreettinen. Ministeriöiden virkamiehet eivät suhtautuneet ylimielisesti, vaan he oikeasti, aidosti kuuntelivat, mitä kentällä tapahtuu... He kuuntelivat, kirjoittivat ja veivät sitä viestiä eteenpäin ministereille. Ei se ollut ainoastaan meidän tekemä asia, mutta olimme yksi tekijä, joka vei viestiä kentältä järjestöiltä ministeriin asti.

Toisena esimerkkinä onnistuneesta vaikuttamistyöstä mainittiin se, että avioliittoon pakkotamisen kriminalisointi on saatu hallitusohjelmaan. Samoin muutamassa kommentissa tuotiin esiin ETNON pitkäjännitteinen työ hallitusohjelman suhteen.

Ainakin osa tähän hallitusohjelmaan tulleista kirjauksista on sen ansiota, että ETNO on jaksanut tehdä tätä työtä ja pitää asioita esillä, vaikeasta mielipideilmastosta huolimatta.

3. Oikeus kuulua joukkoon -hanke

ETNON asettamassa työryhmässä etsittiin keinoja, joilla edistetään monikulttuuristen nuorten yhteenkuuluvuudentunnetta suomalaisessa yhteiskunnassa. Tämä hanke ja sen tuloksena tuotettu raportti oli aineistossa eniten onnistumismainintoja saanut yksittäinen asia.

Yksi selkeä onnistuminen kuluneella kaudella on ollut maahanmuuttajanuoria koskeva työ ja sen tuotoksena syntynyt Oikeus kuulua joukkoon -raportti. Tämä ollut paras yksittäinen tulos. Raportti on ollut arvokas asiantuntijapanos yleiseen keskusteluun.

Työskentelytapaa, jossa ryhmällä on selkeä toimeksianto ja määräaika, suositeltiin käytettävän jatkossakin.

4. Paikalliset tapahtumat ja alueille suunnattu toimintaraha

Työmuotoja käsittelevässä luvussa jo kerrottiin siitä, että alue-ETNOille on myönnetty toimintarahaa mahdollistamaan erilaista toimintaa kunkin alueen tarpeiden mukaan. Tämä on myös lisännyt toimijoiden välistä yhteistyötä ja alueelle suunnattu toimintaraha on selkeästi ollut myötävaikuttamassa onnistumisiin aluetasolla.

ETNO on antanut toiminnan tavoitteet ja könttösunnan rahaa, ja jäsenistä koottu tehotiimi on suunnitellut ja toteuttanut tapahtumia ja toimintaa eri paikkakunnilla.

Onnistuneina paikallisina tapahtumina mainittiin muun muassa monikulttuurisuutta ja etnisiä suhteita käsitellyt seminaari Porissa, Slaavilaiset päivät Jyväskylässä, monikulttuurinen itsenäisyyspäiväjuhla Turussa, monikulttuuriset HopLop-tapahtumat sekä ETNO-kahvilat eri puolilla Suomea.

5. Lausuntojen antaminen

Lausuntojen antaminen on yksi ETNON perustehtäviä ja siinä koettiin pääosin onnistuneen. Alue-ETNOjen yhteistyö CERD -komitean Suomea koskevan lausunnon valmistelussa mainittiin hyvänä esimerkkinä vaikutustyöstä.

Lausunnot/julkitulot ovat olleet asiantuntevia. Verkosto on kyennyt saamaan asiantuntijoilta sisällön.

Lausuntojen tekeminen on sujunut kohtuullisen hyvin, mutta vaikuttavuus ei ole oikein toteutunut.

Aineistossa esitettiin kuitenkin huoli siitä, mikä vaikuttavuus lausunnoilla on ollut ja kaivattiin tietoa siitä, miten lausuntoja on viety eteenpäin ja ovatko ne tuoneet jotakin muutosta edistettävään asiaan.

6. Muita onnistumisia

Yllä mainittujen asioiden lisäksi onnistumisina mainittiin Hyvät väestösuhteet -kokonaisuus sekä yksintulleisiin alaikäisiin liittyvä tilaisuus.

Yksintulleisiin alaikäisiin liittyvä tilaisuus oli erittäin hyvä esimerkki vuoropuhelusta viiranomaisten, ETNON ja asianomaisten kesken.

Eräessä vastauksessa korostettiin sitä, että yksittäiselle jäsenelle ETNOlla voi olla hyvin voimaannuttava vaikutus.

Olen tosi kauan ollut Suomessa. Aluksi täällä oli tosi vähän ulkomaalaisia ja niin sanottuja maahanmuuttajia. Aina oli sellainen olo, että olen vieraassa maassa. ETNON avulla ainakin minulle henkilökohtaisesti tuli valtavasti rohkeutta ja itsevarmuutta. On tärkeää, että ETNO on voinut tehdä aloitteita ja laatia lausuntoja ja myös erilaiset työryhmät ja foorumit, joissa maahanmuuttajien asiaa käsitellään, ovat erittäin tärkeitä maahanmuuttajien identiteetin vahvistamiselle ja ylipäätään se, että joku kuulee heitä.

Onnistumisina tai ETNON vahvuuksina mainittiin myös asiantunteva sihteeristö.

ETNON sisällä on loistava, lämminhenkinen, ystävällinen ilmapiiri. Kaikki, jotka tulevat sinne, otetaan lämpimästi vastaan. Ja yhteishenki tulee meidän sihteeereiltä, molemmat ovat sellaisia henkilöitä, jotka luovat positiivisen ilmapiirin, vaikka välillä puhumme erittäin, erittäin hankalista asioista.

TIIVISTELMÄ

Vuorovaikutuksen ja yhteistyön lisääminen sekä asiantuntijana toimiminen ovat olleet kokonaisuudessaan selkeimmät ETNON onnistumiset kuluvalla kaudella. Aluetasolla parhaimmat onnistumiset ovat olleet tilaisuuksien ja toiminnan järjestäminen, joihin on myötävaikuttanut uuden rahanjakomallin mahdollistama itseohjautuvuus. Yksittäisenä asiana Oikeus kuuluu joukkoon -hanke raportteineen sai paljon kiitosta.

7 Haasteita

Rakentavan vuoropuhelun rakentaminen eri ryhmien välille on aikamme tärkeimpiä tehtäviä, mutta se ei ole helppo tehtävä. Tässä luvussa käsitellään ETNON työn haasteita ja vaikeuksia, joista osa on tullut esille jo aiemmissa luvuissa.

1. Työn laajuus ja siitä aiheutuvat erilaiset odotukset

Eri etnisiin ryhmiin kuuluvat ihmiset kohtaavat asuinalueilla, työpaikoilla, harrastuksissa, kauppakeskuksissa; työn kenttä kattaa sekä eri ikä- että elämänvaiheet. Tämä aiheuttaa sen, että neuvottelukunnan työ liittyy moniin laajoihin teemoihin kuten kotoutuminen, osallistuminen, ristiriitojen ratkaisu, syrjäytymisen ehkäisy ja turvallisuus.

Laaja tehtäväkenttä aiheuttaa epätietoisuutta siitä, mikä on ETNON työn perustehtävä ja kohderyhmä. Erilaisia näkemyksiä on toisaalta siitä, onko ETNON ensisijainen tehtävä keskustelun mahdollistaja vai aktiivinen vaikuttaja, ja toisaalta siitä, onko kohderyhmä viranomaiset, poliittiset päättäjät vai koko suomalainen yhteiskunta.

ETNON työhön kohdistuu joskus jäsenjärjestöjen ylimitoitettuja odotuksia. Vaikka ETNON perimmäinen tavoite on edistää maahanmuuttajien osallistumista ja kehittää eri väestöryhmien välistä myönteistä asenneilmapiiriä, niin varsinaisesti järjestöjen tukeminen ei kuulu ETNON tehtäviin. Yksi haastateltava kiteytti ristiriidan seuraavasti:

Moni järjestö ajattelee, että ETNO tukee heidän konkreettista toimintaansa ja sen kautta tulisi resurssia ja apua, mutta ETNON tarkoitus ei ole tukea järjestöjä, odotukset eivät välttämättä ole realistisia.

Epärealististen odotusten selventäminen ja yhteisen ymmärryksen luominen ETNON tehtävistä on tärkeää, jotta toiminnasta saadaan mahdollisimman tehokasta. Jäsenten on helpompi työskennellä yhteisten tavoitteiden eteen ja luoda konkreettisia suunnitelmia toimikaudelle, kun kaikille on selvää, mikä on työn tavoite ja mikä on kohderyhmä.

Ratkaisuksi esitettiin fokuointia. Kunkin toimikauden alussa tilanneanalyysin pohjalta päätettäisiin, mihin asioihin kullakin toimikaudella keskitytään. ETNO:n rikkaus on se, että tehtäväkentän laajoista kysymyksistä nostetaan yhteiseen keskusteluun oleellimmat asiat tuoden esiin kentän kokemukset. On erittäin tarpeellista käydä keskustelua tavoitteista sekä nostaa esille ja tehdä tietoiseksi erilaiset näkemykset. Näiden kautta avautuu todennäköisesti hedelmällisiä näkökantoja siitä, mihin seuraavalla toimikaudella työtä suunnataan.

ETNO valtionhallinnon toimielimenä tuottaa kahdenlaista jännitettä. Toisaalta on hyvä, että se toimii korkealla tasolla valtionhallinnossa siten, että puheenjohtajana on kansliapäällikkö. Näin keskustelua saadaan vietyä sinne, mihin on tarkoituskin. Toisaalta yhden ministeriön alaisuudessa toimivan neuvottelukunnan on vaikea esittää vaatimuksia jollekin toiselle valtionhallinnon taholle. Tähän linkittyy myös viranomaisjäsenten oma rooliristiriita, joka aiheutuu siitä, että he ovat samanaikaisesti viranomaisia ja ETNO:n jäseniä, ”myötävaikuttajia ja vaikutuksen kohteita”, kuten eräs haastateltava sanoi.

2. Kaikkien ryhmien osallisuuden takaaminen

Koko ETNO:n toiminnan ajan on käyty keskustelua siitä, miten maahanmuuttajien ja etnisten vähemmistöjen osallisuus neuvottelukunnassa voitaisiin parhaiten taata. Nyt jäsenyys pohjautuu pitkälti siihen, että henkilöt toimivat jonkin järjestön edustajina. Läheskään kaikki maahanmuuttajat eivät ole järjestäytyneet. Useat haastateltavat pohtivat jäsenistön edustavuutta ja osa oli huolissaan siitä, että järjestäytymättömät jäävät vaille huomiota. Lisäksi ongelmallista on joskus se, että kuka voi toimia järjestön edustajana. Pohdintaa herätti esimerkiksi se, millaista tietotaitoa neuvottelukuntatyöskentely vaatii.

Etnisen yhteisön määritelmä on kuitenkin ongelmallinen. Niiden sisällä ei aina ole yhtä äänitorvea, joka edustaisi kaikkia ryhmän jäseniä.

Nyt ETNO on todella sidottu järjestöihin, haluaisin, että ei olisi niin sidottu järjestöihin, että olisi myös sellaisia ihmisiä, jotka eivät ole järjestöissä, sillä suurin osa maahanmuuttajista ei kuulu järjestöihin. Kuka edustaa heitä ETNOssa?

On tärkeää, että maahanmuuttajajärjestöt pääsevät mukaan, mutta millä osaamisella päästään, mikä on minimitaso, että pääset tekemään. Tiedostan, että tämä ei ole yksinkertaista.

Arviointiaineistossa nousi esiin joitakin huomioita siitä, että ETNOssa painottuvat liikaa humanitaarisen maahanmuuton kysymykset. Tämän vuoksi saatetaan helposti unohtaa ne maahanmuuttajat, jotka tulevat Suomeen töihin, opiskelemaan tai avioliiton kautta.

”Tavallisista” maahanmuuttajista – joita on enemmistö kuitenkin – ei paljon puhuta.

Yllä olevan mielipiteen esittäjä toivoi myös, että maahanmuuttajataustaisia jäseniä kuultaisiin heidän asiantuntemuksensa, ei etnisen taustansa perusteella.

Muistuttaisin myös, että emme ole vain ”etnisiä olentoja” vain ihmisiä kaikki! Etniset suhteet toimivat silloin hyvin, kun etnisellä alkuperällä ei ole väliä. Ihmisiä yhdistävät yhteiset tavoitteet, arvot ja päämäärät! ETNO korostaa liian paljon etnisyyttä - ihmisillä on monia muitakin identiteettejä. Otetaan nämä ”etniset hatut” pois pästä ja ollaan kaikki ihmisiä yhdenvertaisesti.

Edellä tässä raportissa tuotiin esiin, että järjestöjen sisällä voi myös olla erilaisia näkemyksiä esimerkiksi sukupuolen tai iän mukaan. Haastatteluissa nousi esiin huoli siitä, että jäsenistö ei edusta esimerkiksi nuoria yhtä suuressa määrin kuin heitä on maahanmuuttajien joukossa.

Suurin osa maahanmuuttajataustaisista ovat nuoria. Suurin osa etnisten järjestöjen edustajista ovat vanhoja herroja, heillä on aika erilainen ajatusmaailma, erilainen näkemys asioista verrattuna niihin ihmisiin, joista me puhutaan. ETNO:n kannalta ja ETNO:n asiantuntemusta käyttävien ihmisten kannalta olisi tärkeää, että siellä olisi enemmistön edustajat suhteutettuna oikealla tavalla.

Ihmisten henkilökohtaiset kokemukset eivät aina kerro koko kentän tuntoja, kuten eräs haastateltava sanoi. Maahanmuuttajat ja etniset vähemmistöt eivät ole yhtenäinen ryhmä, jolla on samanlaiset ajatukset eri asioista. Haastatteluissa ehdotettiin, että tutkimusten avulla hankittaisiin tietoa niiden etnisiin vähemmistöihin kuuluvien ihmisten tarpeista, joilla ei ole edustusta ETNOssa.

3. Pienet resurssit

Monet arviointiin osallistuneet harmittelivat ETNO:n laajaan tehtäväkenttään nähden pieniä resursseja. Seuraavassa sitaatissa kytkeytyvät ETNO:n resurssit aiemmin esitettyyn pohdintaan siitä, mikä on ETNO:n tehtävä; voiko ETNO:n mandaattia laajentaa perinteisen neuvottelukuntatyön ulkopuolelle.

Tulevaisuudessa ETNOlla voi olla suurempi rooli yhteiskunnassa. Olisi todella kiva, jos ETNO konkreettisesti pystyisi käytännön asioissa tekemään näiden järjestöjen kanssa jotakin. Olisi hyvä, jos ETNOssa olisi sellaiset resurssit, että pystyisi paremmin ja tiiviimmin osallistumaan ajankohtaisiin keskusteluihin.

Niukat henkilöstöresurssit mainittiin sekä valtakunnallisen ETNON sihteeristön että ELY-keskusten osalta.

Maahanmuuttotyössä on pitkään hiertänyt se ongelma, että kantasuomalaiset toimijat tekevät työtä kuukausipalkalla ja osa maahanmuuttajataustaisista asiantuntijoista on mukana vapaaehtoisina. Myös tässä arvioinnissa nostettiin esiin tämä epäkohta. Tämä nähtiin eriarvoistavana tekijänä ETNOssa. Yhden haastatellun mukaan järjestöjen asiantuntemusta käytetään, mutta sille ei anneta arvoa. Jäsenten aktiivisuus on hänen mukaansa omasta motivaatiosta kiinni. Viranhaltijana haastateltu myöntää saman ongelman ETNOssa, sillä suuri osa ETNON järjestöedustajista on hänen mukaansa luottamushenkilöitä, joille ei makseta järjestöstä varsinaista palkkaa.

4. Yhteys puoluekenttään ohut

ETNOlla voi olla todella tärkeä vaikuttajarooli, mielipidevaikuttaja, poliittinen vaikuttaja, jos poliittiset edustajat olisivat mukana ja jos viesti menisi puolueille siitä, mitä kentällä tapahtuu. Asetuksen mukainen aito kohtaaminen ja tiedon välittäminen toteutuisivat. Jos olisi herkästi kuunneltu kenttää, olisi voitu estää monia ilmiöitä. Dialogi ei onnistu, jos on puhujia, mutta ei kuuntelijoita.

Yllä mainittu haastateltavan sitaatti liittyy harmistukseen siitä, että poliittiset päätöksentekijät osallistuvat hyvin niukasti valtakunnallisen ETNON kokouksiin. Tämä nähtiin yhtenä isona puutteena ja valitettavana asiana ETNON kannalta. Toinen haastateltava jatkaa samasta temasta:

Yksi hankala tekijä on se, että ETNON kokouksiin puolueiden edustajat eivät juurikaan osallistu. Kansanedustajat päättävät meidän lainsäädännöstä ja suuntaviivoista, heidän olisi tärkeä olla näissä kuvioissa mukana.

Ratkaisuiksi ehdotettiin, että poliittisia puolueita voisi edustaa esimerkiksi kansanedustajien avustajat tai jokin puoluetoimiston työntekijä. Yksi vaihtoehto olisi myös se, että puolueen päättävä elin nimittää puolueelle virallisen edustajan ETNOon. Viimeisimmässä ETNO Foorumissa ehdotettiin, että valtakunnallinen ETNO vierailisi eduskuntaryhmissä ja aluet-ETNOt tapaisivat paikallisia päättäjiä, esimerkiksi valtuutettuja.

5. Valtakunnallisen ja alueellisten ETNOjen välinen suhde

ETNO on harvoja suomalaisia neuvottelukuntia, joilla on myös alueelliset neuvottelukunnat. Tätä pidettiin hyvin merkityksellisenä, sillä alue-ETNOt voivat paneutua alueellisia tarpeita vastaaviin konkreettisiin tehtäviin. Haastatteluissa tuotiin esiin, että alue-ETNOt kokoavat alueen toimijoita ja mahdollistavat myös sellaisten maahanmuuttajataustaisten jäsenten mukaantulon toimintaan, jotka eivät aiemmin ole tottuneet työskentelemään tällaisissa asiantuntijaelimissä. Jännitettä esiintyi kuitenkin valtakunnallisen ja alue-ETNOjen välillä.

Kuilu on iso valtakunnallisen ja alueellisen ETNO:n välillä. Valtakunnallisessa tehdään aivan ylätasoa politiikkaa. Yhdessä kokouksessa olin ja mietin onko se YK:n ihmisoikeuksien uudelleen kirjoitusta. Me taas yritetään tehdä konkreettisia asioita, tapahtumia, kahviloita, kauppakeskustoimintoja jne.

Joissakin vastauksissa kiiteltiin sihteeristön panosta ja yhteydenpitoa alueille, mutta esiintyi myös näkemyksiä siitä, että valtakunnallinen ETNO on etäällä alueista ja valtakunnallisen ETNO:n tavoitteista ei olla aina selvillä.

Valtakunnallisella tasolla isoja poliittisia teemoja, alueellisella tasolla pieniä, mikrotaason juttuja. Vaikeasti yhteen sovitettavia, etäällä ja erillään toisistaan. Tiedon kulku toimii ylhäältä alas.

Taulukossa 1 on esitetty valtakunnallisen ETNO:n ja alue-ETNOjen tehtävien painopisteet siten kuin ne aineistossa näyttäytyvät. Valtakunnallisen ja alue-ETNOjen työnjakoa ei siinä kritisoitu, mutta toivottiin niiden välille nykyistä kiinteämpää yhteydenpitoa, jotta ne voisivat hyödyttää toinen toisiaan.

Taulukko 1. Valtakunnallisen ja alue-ETNOjen painopisteet aineiston valossa

Valtakunnallinen ETNO	Alue-ETNOt
asiantuntijoiden vuorovaikutusfoorumi	konkreettinen toiminta paikallisesti
valtakunnan tason politiikan tekeminen	verkostojen luonti alueilla
yhteys päättäjiin ja sidosryhmiin kansallisesti	mahdollisuus uusien toimijoiden jäsenyyteen matalalla kynnyksellä
tiedottaminen valtakunnallisesti	alueellisten tarpeiden esiintuonti
lausunnot ja kannanotot	itseohjautuvat pienhankkeet

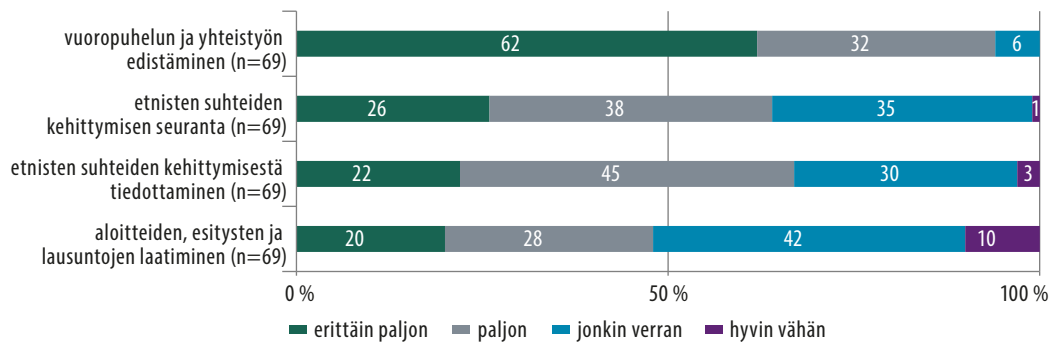
Ratkaisuksi esitettiin tiedonvaihtokanavan luomista valtakunnallisen ja alueellisten ETNOjen välille sekä myös yhteistyön tiivistämistä alue-ETNOjen välille. Yksi ehdotus oli, että valtakunnallisen ETNO:n kokouksia voisi seurata etänä alueilla. Tällä tavalla valtakunnan tason työtä saisi paremmin kytkettyä paikalliseen tasoon. Alueilla päästäisiin tätä kautta myös entistä paremmin selville linjauksista ja valtakunnan tason keskusteluista, joissa painottuu alueita enemmän asiantuntijajäsenten rooli. Erityisesti ETNO Foorumissa painotettiin myös alue-ETNOjen välisen yhteistyön tärkeyttä kokemusten vaihdon ja ideoiden välittäjänä.

TIIVISTELMÄ

ETNO:n haasteet liittyvät sen toiminnan laajuuteen ja käytettävissä oleviin liian pieniin resursseihin. ETNO:n perustehtävän eli dialogin synnyttämisen etnisten vähemmistöjen ja valtionhallinnon sekä muiden sidosryhmien välille voi tulkita hyvin monin tavoin. Haasteita aiheuttaa myös se, miten nähdään vaikuttaminen ETNO:ssa; tulisiko ETNO:n olla aktiivinen vaikuttaja vai pikemmin asioiden esiin nostaja? Näistä asioista on tarpeellista käydä yhteistä keskustelua toimikauden alussa. Tehtäväkentän laajuuteen liittyy kysymys jäsenistön edustavuudesta: kuka edustaa vähemmistöryhmää ETNO:ssa, millä perusteilla jäsenet tulisi valita sekä miten taataan yhteys poliittisiin päätöksentekijöihin? Tehtäväkentän laajuudesta kumpuaa myös se haaste, ettei jäsenille ole selvää, mikä on alue-ETNOjen ja valtakunnallisen ETNO:n suhde. Ne tulisi saada vuorovaikutukseen ja tukemaan toistensa työtä ETNO:n tavoitteiden hyväksi.

8 Tuleva toimikausi

Arvioinnin tehtävänä oli katsoa taaksepäin menneeseen toimikauteen ja luoda suuntaviivoja seuraavalle toimikaudelle. Kyselyssä tiedusteltiin, mihin tehtäväalueeseen ETNOssa tulisi jatkossa panostaa.

Kuvio 13. Mihin ETNOssa tulisi keskittyä seuraavalla toimikaudella? % (n=69)

Varsin yksimielisesti ”vuoropuhelun ja yhteistyön edistäminen” nähtiin tärkeimpänä asiana, johon seuraavalla toimikaudella tulisi keskittyä. Lähes kaksi kolmasosaa (62 %) oli sitä mieltä, että tähän tulee keskittyä erittäin paljon. Vaihtoehdon ”Johonkin muuhun” valitsi osa. Näitä mainintoja olivat seuraavat: monikulttuuristen nuorten huomioimiseen ETNOssa, osallisuuden edistämiseen, avointen paikallisten seminaarien järjestämiseen, tutkimukseen panostamiseen sekä jäsenten sitouttamiseen.

Seuraavassa käsitellään aihepiireittäin ehdotuksia tulevalle toimikaudelle. Asiakokonaisuudet ovat muotoutuneet tätä arviointia varten kootuista aineistoista ja niiden analysoinnista.

1. Yksi pääteema koko kaudelle

Tulevan toimikauden teemoista päästiin keskustelemaan tarkemmin asiantuntijahaastatteluisissa. Muutama haastateltava ja arviointityöpajan edustajat oli sitä mieltä, että kannattaisi keskittyä koko toimikauden yhteen tiettyyn teemaan.

Neljässä vuodessa yksi asia, ei vaihdeta joka vuosi teemaa, viedään yhtä asiaa läpi, vuosi on liian lyhyt.

Yksi haastateltava esitti, että hyvä yläteema olisi esimerkiksi turvallisuus. Siihen voisi liittää aina vuosittain jonkin alateeman, esimerkiksi osallisuuden.

Turvallisuus ja osallisuus, kulkevat käsi kädessä. Turvallisuuden tunne ja lasten oikeudet/ oikeus kuuluu joukkoon... Sovinto tai hyvät naapurussuhteet, hyvin konkreettista. Turvallinen lapsuus, nuoruus, vanhuus.

Muita haastatteluissa ehdotettuja tulevan toimikauden teemoja olivat polarisaatio, radikalisoituminen, osallisuus ja erityisesti nuorten tilanne.

Polarisaatio ja miten voimme oikeasti rakentaa siltoja eri etnisten ryhmien ja kantasuomalaisten välille, että olisi konkreettisesti yksi Suomi. Totta kai erimielisyyksien ja eri mielipiteiden kera, mutta vain yksi Suomi ja miten voisi ennaltaehkäistä tai puuttua kahtiajakautumiseen... Miten voidaan tehdä niin, että tulevaisuudessa nuoret ei ajattelisi, että tuossa on joku erinäköinen, eritaustainen, vaan ajattelisi, että miten voidaan yhdessä toimia ja tehdä jotakin.

Eräs haastateltava pohti sitä, että palkkatyöhön osallistuminen on yksi parhaista kotoutumisen keinoista ja toivoi myös ETNOssa jatkossa keskityttävän maahanmuuttajataustaisten ihmisten työllisyystilanteen parantamiseen.

Ulkomaalaisten, eri kulttuureista tulevien työllistyvyys on huonoa ja siihen toivon keskityttävän. Olen miettinyt voisiko ETNO olla edistämässä työelämän kansainvälistämistä. Olisi konkreettinen asia, joka toisi pitkällä tähtäimellä vaikuttavuutta, koska työelämään sijoittaminen on yksi parhaita kotoutumisen edistäjiä. Lisäisi yhdenvertaisuutta ja hyväksyttävyyttä. Kun nyt ETNO:n piirissä tehdään paljon sosiaalipolitiikan toimia, niin voisiko sitä hiukan kääntää työvoimapolitiikan toimiin. Olisi pitkän aikavälin kehitys.

Sukupuolinäkökulmaa toivottiin vahvemmin ETNO:n työhön. Muutamakin haastateltava esitti, että maahanmuuttajanaisten tilanteeseen pitäisi puuttua nykyistä terävämmin.

Poliisi tekee joka vuosi tilastot viha- ja rasismirikoksista. Radikalisoituminen. Naisiin kohdistuva väkivalta, joka iso tasa-arvokysymys. Viimeisen selvityksen mukaan pakolaistaustaisista naisista yli 70 % on kokenut pari- ja lähisuhdeväkivaltaa.

2. ETNON mission kirkastaminen

Seuraavalla kaudella tulee keskittyä edelleen selkeyttämään ajatusta siitä, miten ETNO neuvottelukuntana toimii ja mihin se laajan toimintakentän sisällä erityisesti panostaa. Tulee ratkaista miten seuraavat osa-alueet painottuvat ETNON työssä: tiedon välittäminen, dialogin mahdollistaminen, aktiivinen vaikuttamistyö, toiminnan käynnistäminen. Pelkistetysti on kyse siitä, että pitäisi analysoida, mitkä asiat eniten haittaavat ja mitkä edistävät hyviä etnisiä suhteita ja sitten pyrkiä tekemään niille asioille jotakin. ETNOssa tulee ratkaista, mikä on ETNON jäsenistön tehtävää, ja mitä toimenpiteitä ulkoistetaan erillisille työryhmille.

Kauden alussa on hyvä käydä perusteelliset keskustelut toimikauden tavoitteista. Ensimmäisessä ETNOjen yhteisessä kokouksessa olisi tarpeellista päättää tulevan kauden painopisteet ja pyrkiä yhteisesti konkretisoimaan ja operationalisoimaan laajat tavoitteet.

3. ETNON kokooanön täsmentäminen

ETNON rakenne ei ollut tämän arvioinnin pääteemoja, mutta erityisesti haastatteluissa tuli esiin rakenteeseenkin liittyviä näkemyksiä. Mielenpisteet ETNON kokooanön lukumäärästä vaihtelivat. Ehdotuksia saatiin siitä, että kokooanön voisi olla lukumäärältään pienempi, mutta myös jäsenistön lukumäärän kasvattamista toivottiin. Jäsenistön määrän pienentämistä perusteltiin sillä, että varsinainen jäsenistö toimisi tehokkaammin, mikäli se olisi pienempi. Toiminta voisi, ja olisi toivottavaakin, kuitenkin laajentua myös jäsenorganisaatioiden ulkopuolelle. Näin ETNON vaikutukset ulottuisivat laajemmalle kuin vain ydinryhmään. Jäsenistön lukumäärän kasvattamista puolestaan perusteltiin sillä, että ETNON ensisijainen tehtävä on toimia tiedon välittäjänä, jolloin jäsenistön olisi hyvä olla mahdollisimman laaja. Yksittäisenä ehdotuksena nousi esiin, että alueellisissa ETNOissa jäsenmäärä voisi olla suurempi kuin nykyinen 10 - 14 jäsentä.

4. Neuvottelukunnan asiantuntijuuden varmistaminen

ETNON jäsenet rekrytoituvat yleensä erilaisten asiantuntijuuksien ja osaamisten perusteella ja he ovat taustayhteisöidensä valtuuttamia. Osa jäsenistä on kokemusasiantuntijoita: heillä on paljon omakohtaisesti koettua taustaa etnospesifisistä kysymyksistä. Osalla jäsenistä taas on ammatillista, yhteiskunnallista tai akateemista osaamista ETNON aihealueilta. Hyvin moni jäsen täyttää molemmat asiantuntijuusehdot. Kokemusasiantuntijoiden osalta on erityisesti toivottu, että neuvottelukuntaan voisi osallistua sellaisestakin

maahanmuuttajaryhmästä, joka ei ole järjestäytynyt. Useampi haastateltava toivoi, että ETNOssa olisi edustus myös työn, avioliiton tai opiskelun kautta Suomeen tulleista ryhmistä.

Lisäksi ehdotettiin, että mukana pitäisi olla yritysmaailman edustajia sekä enemmän nuoria. Eräs haastateltava puolestaan esitti, että ETNOssa voisi olla useampia alajaostoja. Esimerkkinä hän mainitsi Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan jaostoineen. ETNON panosta kättiin myös kolmikantaiseen työmarkkinajärjestöjen, kuntien ja valtion väliseen hallitusohjelman mukaiseen työryhmään. Alue-ETNON kokoonpanoon ehdotettiin laajennusta lisäksi siten, että mukana olisi nuorisotyötä tekeviä järjestöjä, urheiluseuroja ja oppilaitoksia.

Aineistossa kävi myös ilmi, että mitä selkeämpi agenda järjestöllä itsellään on siitä, mitä asioita se haluaa viedä eteenpäin, sitä tuloksisempaa ja motivoitumpaa toiminta ETNOssa jäsenelle ja hänen taustayhteisölleen on.

5. Jäsenten ja taustaorganisaatioiden sitouttaminen

Jäsenistölle suunnatussa kyselyssä kartoitettiin vastaajien näkemyksiä omasta taustaorganisaatiostaan ja sen yhteydestä ETNON edistämisiin asioihin. Aineisto osoitti selkeästi sen, että taustayhteisön tuki ja kiinnostus ETNON työtä kohtaan myötävaikuttavat jäsenen työskentelyn onnistumiseen ETNOssa. Aineiston perusteella taustayhteisö on tällä hetkellä sekä edistävä tekijä, mutta joissain tapauksissa myös este jäsenen työlle.

Kyselyvastaajat esittivät erilaisia keinoja taustayhteisöjen sitouttamiseksi entistä paremmin ETNON työhön. Yhtenä ratkaisuna nähtiin jäsenorganisaatioiden osallistamisen vahvistaminen. Tämä voisi osaltaan tapahtua sitä kautta, että ETNOssa aikaisempaa enemmän rohkaistaisiin ja kannustettaisiin jäseniä viemään asioitaan taustaorganisaatioon ja sieltä edelleen eteenpäin. Lisäksi vastaajat toivoivat ETNON yhteydenpitoa jäsenten kautta suoraan kuntiin ja hankkeisiin. Yhden vastaajan mukaan kaupungin- ja kunnanvaltuustojen jäsenille voitaisiin järjestää tilaisuuksia, joissa ETNON tavoitteita ja toimintatapoja sekä hyviä käytänteitä esiteltäisiin.

6. Yhteistyön kehittäminen valtakunnallisen ja alue-ETNOjen välillä ja alue-ETNOjen kesken

Eryistä huomiota tulisi kiinnittää yhteistyön tiivistämiseen sekä valtakunnallisen ja alue-ETNOjen välille että alue-ETNOjen kesken. Tämä voisi tapahtua erilaisten yhteisten tilaisuuksien, valtakunnallisen ETNON kokousten etäseurannan tai uusien tiedonvaihtokanavien kuten yhteisten digitaalisten ideariihien muodossa. Alue-ETNOjen välistä yhteistyötä tulisi myös tiivistää. Resursseja tarvitaan lisää koordinointiin, jotta alue-ETNOjen välistä yhteistyötä saadaan kehitettyä nykyisestä.

7. Lisää resursseja viestintään ja vaikuttamisosaamisen kehittämiseen

Viestintä ei ole vain yksittäinen työmuoto vaan se tukee kaikkea neuvottelukunnan toimintaa. Arviointiin osallistuneet toivoivatkin ETNON näkyvyyden ja tunnettavuuden lisäämistä. ETNO Foorumissa pohdittiin sitä, miten alue-ETNOt voisivat toimia alueellaan asiantuntijoina ja vaikuttajina. Tietoa ETNOsta toivottiin välitettävän sekä viranomaisille että maahanmuuttajien järjestöille. Tähän kaivattiin viestintä- ja vaikuttamisosaamista.

Seuraavat ETNO Foorumin osallistujan kysymykset osoittavat, miten monesta asiasta kaivataan yhteistä keskustelua.

Miten saadaan lisää näkyvyyttä ETNOLle? Mikä on ETNON rooli tällä hetkellä? Mitkä ovat realistiset mahdollisuudet vaikuttaa maahanmuuttoasioihin? Mikä on ETNO? Mitä tekee, on paljon ihmisiä, jotka ei tiedä, mikä se on.

Osa haastateltavista kaipasi ETNON vahvempaa näkyvyyttä sosiaalisessa mediassa. Vastargumenttina esitettiin, että viranomaisen tulee säilyttää neutraali tiedontuottajan rooli, mikä erityisesti sosiaalisessa mediassa on vaikeaa. ETNON tunnettavuuden ja näkyvyyden kannalta sillä tulisi olla vähintään omat jatkuvasti päivittyvät nettisivut, joissa otettaisiin huomioon sekä valtakunnallisen että alue-ETNOjen tiedotustarpeet. Nykyisillä sihteeristöresursseilla tämän toteuttaminen on vaikeaa, mutta tähän tarkoitukseen voisi hakea hankerahoitusta. Vaikuttavuus- ja viestintäosaaja voisi työskennellä jonkin ELY-keskuksen yhteydessä, näin vahvistettaisiin myös alue-ETNOjen ja valtakunnallisen ETNON yhteyttä.

8. Lausuntojen vaikuttavuuden seuranta

Lausunnot ovat neuvottelukuntatyön ydintä. Arviointi osoittaa, että lausuntotyötä pidettiin tärkeänä ja siinä koettiin myös onnistumisia. Kysymyksiä heräsi kuitenkin siitä, mikä on ollut lausuntojen vaikuttavuus. Tämä teema ei kuulunut edellisen eikä nykyisen toimikauden arviointiin. Siksi olisi hyödyllistä, että seuraavassa arvioinnissa koottaisiin kaikki ETNON tekemät lausunnot ja selvitetäisiin, mitä vaikuttavuutta niillä on ollut lainsäädäntöön, budjettiin, hallinnollisiin ohjeisiin tai työkäytäntöihin.

9. Pitkittäistutkimusta etnisten suhteiden tilasta

Etnisten suhteiden edistämisen tulisi olla tietoon perustuvaa: mihin ryhmiin kohdistuu enakkoluuloja, millä elämänalueilla ja millaisissa tilanteissa konflikteja syntyy ja miten niitä voitaisiin ennaltaehkäistä. Suomesta puuttuu tällä hetkellä pitkittäistutkimus etnisten suhteiden tilasta ja väestösuhteisiin vaikuttavista tekijöistä. ETNO voisi olla aloitteellinen, että nämä teemat sisältyisivät valtioneuvoston tutkimushankkeiden tai Strategisen tutkimuksen neuvoston painopistealoihin.

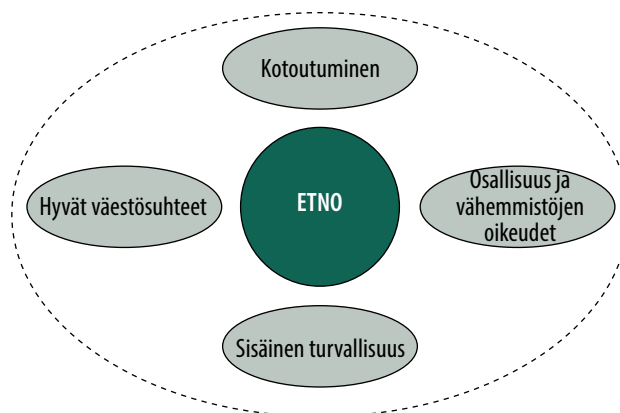
9 Johtopäätökset ja suositukset

Tämän arvioinnin perusteella ETNO on kuluneella toimikaudella onnistunut perustehtävässään vuoropuhelun mahdollistajana. Sähköisessä kyselyssä vastaajia pyydettiin arvioimaan ETNO:n onnistumista kokonaisuutena toimikaudella 2016–2020. Arviota pyydettiin viisiportaisella asteikolla⁶. Hieman vajaa kolme neljäsosaa sanoi ETNO:n onnistuneen vähintäänkin hyvin. Vastaajista noin kymmenesosa sanoi ETNO:n onnistuneen erittäin hyvin. Monikulttuurisuusjärjestöjen ja muiden järjestöjen edustajat antoivat paremman arvion ETNO:lle kuin muut vastaajat. Järjestöjen edustajista lähes viidennes sanoi ETNO:n onnistuneen erittäin hyvin.

Etnisten vähemmistöjen ja viranomaisten sekä muiden yhteiskunnallisten toimijoiden välisen dialogin aikaansaaminen on laaja tehtävä. Siihen liittyy paljon odotuksia, jotka ovat joskus ristiriitaisiakin keskenään. ETNO:n työn tärkeimmäksi tehtäväksi kuluvalle kaudella koettiin melko yksimielisesti vuoropuhelun ja yhteistyön lisääminen sekä vaikuttamistyö. Vuoropuhelun ja yhteistyön edistäminen nousi myös tärkeimmäksi panostettavaksi asiaksi seuraavalla toimikaudella.

Etniset suhteet kytkeytyvät kotouttamis- ja vähemmistöpolitiikkaan, osallisuuteen, hyviin väestösuhteisiin ja turvallisuuteen liittyviin kysymyksiin (Kuvio 14). Tämä luo toiminnalle eräänlaista rajattomuutta, joka vaatii yhteistä fokuksitua näkemystä siitä, mikä on ETNO:n ensisijainen tehtävä. Myös vuoropuhelun ja yhteistyön edistämisen tavoite on laaja, joka vaatii täsmentämistä, jotta kaikilla jäsenillä on yhteinen näkemys toiminnan tavoitteista.

6 heikosti/välttävästi/kohtalaisesti/hyvin/erittäin hyvin

Kuvio 14. ETNO:n rajapinnat

ETNO:n kuluneella toimikaudella oli monia onnistumisia, mutta myös haasteita, kuten alla oleva taulukko osoittaa. Haasteet eli ETNO:n kipupisteet kytkeytyvät suurelta osin yllä kuvattuun toimintakentän rajattomuuteen. ETNO:n henkilöstöresurssit ovat niukat suhteessa tehtävien laajuuteen sekä valtakunnallisella että aluetasolla. Neuvottelukunnan näkyvyys ja tunnettavuus ovat suhteellisen pieniä kotoutumiskentän ulkopuolella. ETNO:n onnistumisissa puolestaan painottuvat vuoropuhelun mahdollistaminen ja kentältä saadun tiedon hyödyntäminen sekä alue-ETNOjen itseohjautuva työtapa ja paikallistason monipuoliset toimintamuodot. Yhteinen nimittäjä onnistumisille on verkostoituminen, yhteinen toiminta sekä etnisten vähemmistöjen osallisuuden lisääminen.

Taulukko 2. ETNO:n ansiot ja kipupisteet

ETNO:n ansiot	ETNO:n kipupisteet
Vuoropuhelun mahdollistaminen	Odotusten rajattomuus
Verkostoitumisen ja yhteistyön lisääminen	Asetustekstin yleisyydestä johtuvat eri tulkinnat ETNO:n päätehtävästä
Kentän tiedon välittäminen vaikutustyön tueksi	Työn laajuuteen nähden niukat resurssit
Onnistunut koordinointi	Yhteistyön vähäisyys poliittisten puolueiden kanssa
Alue-ETNOjen itseohjautuva työtapa	Valtakunnallisen ja alue-ETNOjen välisen yhteistyön ohuus
Alue-ETNOille suunnattu rahanjakomalli	Jäsenten rajoittuminen vain maahanmuuttoasioiden asiantuntijoihin
Oikeus kuulua joukkoon -hanke julkaisuineen	Näkyvyys sosiaalisessa mediassa vähäinen
Paikalliset tapahtumat ja toiminnot kuten Etno-kahvilat	Kaikki maahanmuuttajaryhmät eivät ole edustettuna toiminnassa

ETNOssa on paljon potentiaalia. Sillä on laaja ja monia eri tahoja edustava jäsenistö. ETNO on ainoita neuvottelukuntia, jolla on myös alueelliset yksiköt. Tämä auttaa yhteisen sanoman levittämistä ja mahdollistaa yhteydenpidon sekä valtakunnallisiin että paikallisiin päättäjiin ja sidosryhmiin. Jotta ETNO pystyisi toteuttamaan tehtävänsä entistä paremmin, esitetään aineiston pohjalta seuraavia konkreettisia suosituksia.

Kehittämisehdotukset:

- Uuden toimikauden alussa pidetään aloituskeskustelu, jossa täsmennetään ETNON tarkoitus ja missio, tavoitteet sekä laaditaan konkreettiset toimenpidesuunnitelmat.
- Uuden kauden alussa käynnistetään valtakunnallisen ETNON ja alue-ETNOjen välinen aikaisempaa tiiviimpi yhteistyö. Välineitä tähän ovat esimerkiksi digitaaliset alustat, ideariihet ja muut yhteiset tilaisuudet sekä valtakunnallisten kokousten etäseuranta.
- ETNON jäsenten lukumäärä tarkistetaan ja varmistetaan, että siinä on edustettuna monipuolista asiantuntijuutta. Jäsenyyden kriteerin ei tulisi olla sidoksissa ainoastaan järjestön jäsenyyteen.
- Jäsenten taustayhteisön sitouttamiseen ETNON tavoitteisiin tulee panostaa rohkaisemalla jäseniä viemään ETNON esiin nostamia asioita oman taustaorganisaation käsittelyyn.
- Käynnistetään keskustelu poliittisten päätöksentekijöiden kanssa siitä, miten saataisiin nykyistä paremmin luotua vuoropuhelua ETNON ja puolueiden kesken.
- Jatketaan hyviksi koettuja itseohjautuvuutta tukevia ja osallistavia työskentelytapoja toimintarahoituksineen.
- Yhdelle toimikaudelle valitaan yksi kantava teema, jonka ympärille kootaan alateemoja. Ajankohtaisia ehdotuksia yläteemoiksi ovat esimerkiksi osallisuus, turvallisuus ja työelämän kysymykset.
- Selvitetään mahdollisuudet palkata ETNOlle tiedottaja toteuttamaan viestintää ja vaikuttavuuskoulutusta.
- Tehdään aloite etnisten suhteiden tilaa valottavasta pitkittäistutkimuksesta, joka rahoitettaisiin joko valtioneuvoston tutkimushankkeena tai Strategisen neuvoston tutkimusmäärärahoista.
- Seurataan ETNON tekemien lausuntojen ja kannanottojen vaikuttavuutta esimerkiksi seuraavan arvioinnin yhteydessä.

HYVÄÄ JA INNOSTAVAA SEURAAVAA TOIMIKAUTTA!

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto
www.oikeusministerio.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 Statsrådet
www.justitieministeriet.fi

ISSN 2490-0990 (PDF)
ISBN 978-952-259-793-9 (PDF)